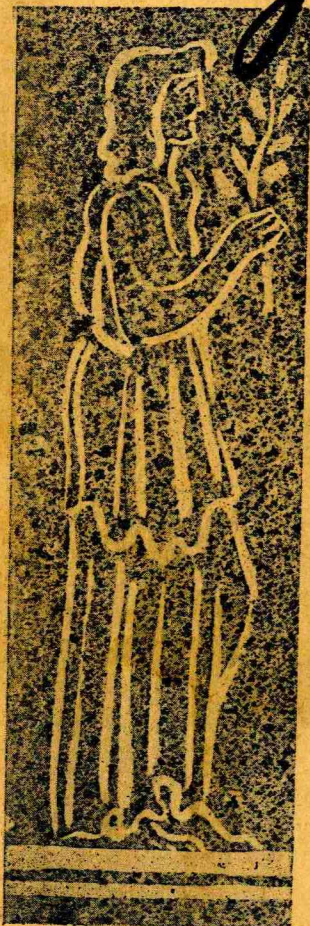

Θεωρητικὴ πράξις

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1] Ὁ Καλαπόδας Π. Νισβάνα.
- 2] Ἀπ' τὴν «Αἰολικὴ Ἄρτα Σ. Σκίπη.
- 3] Ἐλιὰ Αἰμ. Ριάδη.
- 4] Ἡ Συμβολὴ τῆς Γυναίκας στὴ Νεοελληνικὴ Τέχνη Φ. Γιοφύλλη.
- 5] Χωριατοπούλα Στέλ. Ἀνέμου.
- 6] Ὁ Πεῦκος Λιλῆς Ἰσχωβίδου.
- 7] Σφαχτὸ τῆς ἀγάπης Γιάν. Σκαρίμπα.
- 8] Μαργαριτῶ Ε. Σουλτάνη.
- 9] Ἡ Μεταπολεμικὴ Ἑλλ. Σκηνὴ Τάκη Μουζενίδη.
- 10] Ὁ Ξενητεμένος ἀδερφὸς Ν. Δ. Παπᾶ.
- 11] Λογοτεχνικὴ Μελέτη περὶ Δ. Σολωμοῦ Γιάγκου Ἀργυροπούλου.
- 12] Ὅταν οἱ θύμησες ξυπνᾶνε... Τὼν Πάλτσου—Λαρισαίου
- 13] Παρθενογένεση [Α! Φυσικὴ] Ἄν. Καίτη.
- 14] Λαϊκὰ Τραγοῦδια τοῦ Γ. Μ.
- 15] Ὅταν τ' ἀστέρια τρεμοσβύνουν Θρ. Μά-η.
- 16] Ὁ θάνατος τοῦ Θρασοῦ Κ. Περραιβοῦ.
- 17] Ἀπόκληροὶ τῆς Μοίρας Γιάν. Φλιάσιου.
- 18] Ἡ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνησις τῆς Λάρισας.
- 19] Ἡ Θεσσαλικὴ πνευματικὴ ζωὴ κ.λ.π.

ΜΗΝΙΔΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ
ΟΜΙΛΟΥ ΔΙΑΝΘΟΥΜΕΝΩΝ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΛΑΡΙΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ

ΜΑΡΤΗΣ 1935

3

“ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,”

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ - ΤΕΧΝΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ ΑΠ' ΤΟΝ

«ΟΜΙΛΟ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ & ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΛΑΡΙΣΗΣ»

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ: ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διαχειριστής: ΑΠΟΣ. ΜΑΛΛΑΘΟΥΝΗΣ

Γραφεία: Στοά Παλάκα Ἀριθ. 2

Διεύθυνση: «ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» Λάρισα

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Ἐτησία δρ. 75 Ἐξάμηνος δρ. 40 Ἀμερικῆς Δολ. 2 Ἐξωτερικοῦ Γαλ. Φράγ. 30

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ: Ὀλόκληρη σελίδα Δρ. 1000 τὸ χρόνο, τελευταία σελίδα ἔξωφύλλου Δρ. 2500,

ἢ λοιπὲς κατὰ συμφωνία

Καλλιτεχνικὴ ἐπίβλεψη: κ. ΑΝΤ. ΝΙΚΟΥΛΗ

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

κ. κ. Τ. Κρόκιον—Ἄλμυρόν, Τ. Δόξαν καὶ Π. Πασχαλινόν — Πύργον (Ἡλείας), Ε. Δούμαν, Δίδα Δ. Παναγιωτίδου, Γ. Φλιάσιον, Γ. Ἀηδονόπουλον, Στ. Ἀνεμόν, Κ. Κοκόροβιτς, Π. Κουτρομᾶνον—Ἀθήνας, Ἀπ. Βογιατζῆν, «Λαϊκὴν Βιβλιοθήκην» — Καρδίτσαν, Δ. Γαρουφαλιᾶν—Βόλον, Γ. Ζωγραφέκην—Θεσ/κην: Συνεργασία σας λάβαμε καὶ θὰ δημοσιευτῆ σὲ προσεχῆ τεύχη τῶν «Θεσσαλικῶν Γραμμάτων». Εὐχαριστοῦμε θερμᾶ.

κ. Γ. Ἰωάννου—Πόρτ-Σάιτ. Βιβλία σας πείραμε, στὸ ἄλλο μας τεύχος θὰ γράψουμε σχετικᾶ. Περιμένουμε συνδρομὲς αὐτοῦ φίλων.

κ. Τ. Πάλτσον—Πόρον: Δὲν ἔχομε λόγια νὰ σᾶς εὐχαριστήσουμε, ὁ ἐνθουσιασμός σας μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς δίδει δυνάμεις γιὰ τὴ συνέχιση τῆς δύσκολης προσπάθειας. Περιμένουμε πάντα νέα σας.

κ. κ. Γιάν. Μαμάκην — Βόλον, Ἀν. Καίτην—Παρισίους: Περιμένουμε νέα σας συνεργασία.

ΣΗΜ. Ὅλοι οἱ καλοὶ φίλοι ποὺ ἐκτιμοῦν καὶ ἀγαποῦν τὴ μεγάλη μας προσπάθεια, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τους τὶς μεγάλες θυσίες στὶς ὁποῖες ὑποβαλλόμαστε, παρακαλοῦνται θερμᾶ νὰ ἐμβάσουν τὶς συνδρομὲς τους.

ΤΑ “ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,”

ΤΥΠΟΙΣ: Κ. ΤΟΥΦΕΞΗ-ΛΑΡΙΣΑ

“ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Χρόνος Α΄. Τεύχος 3 | Λάρισα 1η Μάρτη 1935 | Τιμὴ Δραχ. 8

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΚΑΛΑΠΟΔΑΣ

Τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Π. ΝΙΡΒΑΝΑ
διὰ τὰ “ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,”

Στὸ φίλο ποιητῆ, Νίκο Σαντοριναῖο,
ποῦ μοῦ διηγήθηκε τὴν ἀληθινὴ ἱστο-
ρίαν τοῦ Καλαπόδα

Ο ΚΑΛΑΠΟΔΑΣ ἦτανε φτωχὸς καὶ φαγᾶς. Δυὸ πράγματα ἀταίριαστα, ποῦ ὁμῶς τὰ εἶχε συνταιριάξει μὴ χάρα, ὁ καλὸς ὁ Καλαπόδας.

Ἀκόμα τὸν θυμοῦνται στὸ Σουλινά, ποῦ εἶχε ξεμπαρκάρει ἕνα πρωτὶ, ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια, ἀπὸ κάποιον Κεφαλονίτικο καράβι. Εἶχε βγῆ, χωρὶς πεντάρια στὴν τσέπη, στὸν ξένο τόπο. Τὸν εἶχαν πετάξει μὲ τὶς κλωτσιές, γιὰτὶ, λαντζέρης στὴν κουζίνα τοῦ карабиου, ἔτρωγε τὸ μαγειρεμένο φαγὶ ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν κατσαρόλα κι' ἄφινε νηστικό τὸ πλήρωμα. Καθὼς τριγύριζε στὸ λιμάνι ἀπένταρος καὶ πεινασμένος, ἠ πείνα τὸν θέριζε. Σταμάτησε σ' ἕνα μαγέरिकο· οἱ μυροδιές τῆς κουζίνας τὸν εἶχανε λιγώσει. Μὰ πῶς νὰ κἀνῃ νὰ φάῃ χωρὶς πεντάρια; Ζύγωσε μὴ παρῆα.

— Καλῶς σᾶς βρήκαμε.

— Καλῶς ὄρισάτε.

Ἀπὸ κουβέντα σὲ κουβέντα, ἔβαλε στοίχημα νὰ φάῃ στὴν καθεστιά του ἑκατὸ κεφτέδες.

— Κι' ἂν δὲν τοὺς φᾶς:

— Νὰ μὲ φτύσετε.

Ἄρχισε κ' ἔτρωγε, ὅσο νὰ χορτάση. Δὲν τὸ εἶχε σκοπὸ νὰ χελάση καὶ τὸ στομάχι του. Ἐφαγε δέκα—εἴκοσι κεφτέδες καὶ σταμάτησε.

— Δὲν μπορῶ νὰ φάω ἄλλους... εἶπε. Εἶμαι ἀπ' τὸ ταξίδι κ' ἠθάλασσα, φαίνεται, μοῦ χάλασε τὸ στομάχι. Ἐχασα τὸ στοίχημα. Φτύστε με!

Τὸν ἔφτυσαν κ' ἔφυγε φτυσμένος καὶ χορτασμένος. Ἀπὸ τότε χόρταινε μὲ τὰ στοίχηματα.

— Τρῶς ἕνα ταψὶ μπακλαβά, Καλαπόδα;

— Τὸ τρῶω.

— Κι' ἂν δὲν τὸ φᾶς;

— Φτύστε με.

Ἐτρωγε ὅσο μπορούσε, τὴν τύλωνε καλὰ - καλὰ, καὶ πάλι τὰ ἴδια. Μὰ πόσο μπορούσε νὰ κρατήσῃ αὐτὴ ἡ δουλειά; Σιγά-σιγά τὸν μάθανε σὲ ὄλο τὸ Σουλινά. Ὁ Καλαπόδας ὁ φαγᾶς μὲ τὸ ὄνομα. Κανέννας ὁμῶς δὲν ἔβαζε πιά στοίχημα μαζὶ του. Ὁ Καλαπόδας ἄρχισε νὰ πεινᾷ. Κάποιος πατριώτης του τότε τὸν λυπήθηκε καὶ τὸν ἔβαλε σερβιτόρο σ' ἐνὸς φίλου του ξενοδόχου.

— Ἐδῶ θὰ εἶσαι καλὰ, Καλαπόδα... τοῦ εἶπε. Θὰ παίρνης τὸ μισθό σου, θᾶχης τὰ τυχερά σου

κι' από φαγι δέ θα σου λείπη. Πάντα σ' ένα ξενοδοχείο περισσεύει φαγι και για τὰ γουρούνια ἀκόμα.

Ὁ Καλαπόδας φόρεσε τὴν ποδιά κ' ἔπιασε δουλειά. Μά, σὲ λίγο, οἱ πελάτες ἄρχισαν νὰ κάνουν παράπονα. Οἱ μερίδες μίκραιναι, τὸ φαγι ἐρχότανε λειψό. Ὁ ξενοδόχος ὑποψιάστηκε τὸν Καλαπόδα. Κ' ἔβαλε νὰ τὸν παραφυλάξουν, μήπως τρώη τὸ φαγι ἀπ' τὰ πιάτα, τὴν ὥρα πού τῶφερνε στὸν πελάτη. Μά δὲ μπόρεσαν ν' ἀνακαλύψουν τίποτε. Ὁ Καλαπόδας ἔπαιρνε τὸ φαγι ἀπ' τὴν κουζίνα και τῶφερνε ὀλοένα στὰ τραπέζια. Οὔτε σταματοῦσε πουθενὰ νὰ φάη, οὔτε τὸν εἶδαν νὰ μασσᾶρ ποτέ του. Ὡστόσο οἱ μερίδες ἦτανε λειψές. Τρεῖς φέτες ψητὸ ἔβαζε ὁ μάγειρας, δύο φτάνανε στὸν πελάτη, πέντε πατάτες ἔβαζε, δύο φτάνανε, ἕξη βερούκοκα ἔβαζε, τρία φτάνανε.

— Αὐτὸ εἶναι μυστήριο... ἔλεγε ὁ ξενοδόχος. Ὁ ἄνθρωπος δὲν τὸ τρώει τὸ φαγι στὸ δρόμο. Τί γίνεται; Πῶς χάνονται ἀπ' τὰ πιάτα; Κάποια διαβολικὴ συνέργεια εἶναι στὴ μέση.

Μὲ τὰ πολλὰ ξεδιαλύθηκε τὸ μυστήριο. Ὁ Καλαπόδας εἶχε ἕναν τενεκέ, τὸν εἶχε κρύψει πίσω ἀπ' τὴν κουρτίνα ἑνὸς παραθυριοῦ, μέσα στὴν σάλα τοῦ ξενοδοχείου, και περνώντας μὲ τὰ πιάτα, ἔρριχνε μέσα στὸ τενεκέ, μὲ τρόπο, λίγο ἀπ' ὄλα. Τὸ βράδυ, ἔπαιρνε, σάν καλὸς νοικοκύρης τὸν τενεκέ του, πῆγαινε σὲ κανένα κρυφὸ μέρος κ' ἔτρωγε ὄλα τὰ καλὰ τοῦ Θεοῦ, πού εἶχε μαζέψει. Ἔτσι ἅμα τὸν πιάσανε, τὸν διώξανε κι' ἀποκεῖ μὲ τίς κλωτσιές. Ὁ Καλαπόδας βρέθηκε πάλι στὸ δρόμο, χωρὶς πεντάρα.

— Καλὴ μηχανὴ ἦτανε αὐτή, πού βρήκες Καλαπόδα... τὸν πειράζανε. Μόνο πού δὲ βάσταξε πολὺ.

— Καλὴ ἦτανε—ἔλεγε—μὰ εἶχε

και μιὰ ἀναποδιά. Ὡπως ἔρριχνε μέσα στὸν τενεκέ τὰ φαγια, μὲ τὴν ἀράδα, κάτω πῆγαιναν τὰ φαγια κι' ἀπάνω ἐρχόντουσαν τὰ φρούτα. Ἔτσι ἔτρωγε πρῶτα τὸ φρούτο και τὸ γλύκισμα και ὕστερα τὸ ψητὸ και τὰ μακαρόνια. Ὁμως μιὰ συνήθεια εἶναι ὄλα τὰ πάντα στὸν κόσμο. Τώρα δὲν μπορῶ νὰ φάω ἀλλοιώτικα.

Μὰ ὁ καημένος ὁ Καλαπόδας τώρα δὲν ἔτρωγε καθόλου. Οὔτε στοιχήματα πιά, οὔτε θέση. Ποιὸς νὰ βάλῃ στοιχίημα μαζί του και ποιὸς νὰ τὸν πάρῃ στὴ δουλειά του, μὲ τὴν κοιλιά, πού εἶχε; Γύριζε στοὺς δρόμους, σάν ἀλάνης και διακόνευε.

Ἐνα πρωὶ τὸν βρήκανε πεθαμένο μέσα σ' ἕνα κασσόνι, πού εἶχε τρυπώσει νὰ φυλαχτῇ ἀπ' τὸ κρύο τοῦ κακοῦ χειμῶνα.

— Ὁ καημένος ὁ Καλαπόδας! εἶπαν ὄλοι. Θὰ πέθανε ἀπ' τὸ κρύο και τὴν πείνα.

Και ὁμως δὲν εἶχε πεθάνει οὔτε ἀπ' τὸ κρύο, οὔτε ἀπ' τὴν πείνα. Ὁ γιατρὸς τῆς Ἀστυνομίας, πού εἶχε κάνει τὴ νεκροψία, βεβαίωσε, πῶς εἶχε σκάσει ἀπ' τὴν παλυφαγια. Δίπλα του εἶχε βρεθεῖ ἀδιανὸς ἕνας τενεκὸς τῶν σκουπιδιῶν. Καὶ ἔτσι ἐξηγήθηκε τὸ πρᾶμμα. Εἶχε φάη ὄλα τὰ σκουπίδια.

Ὁ Καλαπόδας ὥστόσο εἶχε πεθάνει εὐχαριστημένος.. Πῆγε χορτασμένος στὸν ἄλλον κόσμο.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΑΙΟΛΙΚΗ ΑΡΠΑ,,

᾽Ω Θεσσαλία! ἕνα ψηλὸ κορφόβουνό σου, ἐπάνω, στοχάζομαι, ὅταν ὁ ἄνεμος ὁ βόρειος στὴ νυχτιὰ τὴν κρύα πνέει... τὰ πρόβατα στὴ στάνη, τὸν τσομπάνο ν' ἀνάβει ἀπὸ ἀγριοπρίναρα θεοτικὴ φωτιά.

Κι' ἐγὼ μιὰ κάπα βλάχικη φορῶντας, στὸ πλευρό του θάθελα νὰ καθόμουνα και νᾶκούγα ξανά, κάποια ἱστορία μακρινὴ γιὰ τὸ ἄστρο τὸ δικό μου, ὥσπου τὰ ὄρνιθια τοῦ χωριοῦ θεν' ἄκραζαν βραχνά.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΕΛΙΑ

Σὲ μάγουλο κάτασπρο ψηλά,
σὰ ν' ἄσαι ζουγραφιά, ἐλιά.
Πετᾶς, ἀκίνητο μυγάκι,
στ' ἄνθινο πάνω στοματάκι.

Τοῦ πόθου μου φεγγάρι μαῦρο,
σὰ σβεῖ μέσ' σ' εὐωδιὲς ἀδρὲς
ἥλιος φιλιοῦ σ' ἀχεῖλι λάβρο,
βγαίνεις, κι' ἄλλες ξυπνᾶς χαρές...

ΑΙΜ. ΡΙΑΔΗΣ

(Ἐθνικὸν Ἀριστεῖον Γραμμάτων και Τεχνῶν)

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Του κ. Φ. ΓΙΟΦΥΛΛΗ

II

ΣΗΜΕΡΑ ή γυναίκα δεν είναι πιά μόνο αντικείμενο κατάλληλο για να θερμαίνει την έμπνευσή μας. Δεν προκαλεί μονάχα τη Μούσα μας και δεν γεννάει μόνο τους ύμνους ή τις... κατάρες μας. Η γυναίκα σήμερα, ή φιλοπρόοδη Έλληνίδα, έχει ανακατευτεί και στην Λογοτεχνία και στην Τέχνη γενικά ως δημιουργός. Η συμβολή της είναι αξιοσημείωτη. Και, αφού στο προηγούμενο φυλλάδιο των «ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» είδαμε τη συμβολή της γυναίκας στη Νεοελληνική λογοτεχνία, τώρα θα την ιδούμε και στην Τέχνη μας γενικά. Δηλαδή στη Ζωγραφική, στη Γλυπτική, στις Διακοσμητικές Τέχνες, στη Μουσική, στο Θέατρο και στον Κινηματογράφο. Γιατί παντού υπάρχει γυναικεία εργασία δημιουργική και συμβολή αξιοσημείωτη.

Όπως στη Νεοελληνική λογοτεχνία, έτσι και στη Νεοελληνική Τέχνη, αξίζει να μελετηθεί η συμβολή αυτή της γυναίκας. Μπορούμε μάλιστα να πούμε πως η γυναίκα της Ελλάδας ειδικότερα στη Ζωγραφική έχει παρουσιάσει κατά τα τελευταία χρόνια παραγωγή σημαντικώτατη. Εργασία που άφοβα αντικρύζει μεγάλο μέρος της αντρικής ζωγραφικής μας. Πρέπει να τονιστεί πως η συμβολή της γυναίκας μας στη Νεοελληνική ζωγραφική είναι άσύγκριτα ανώτερη από τη

συμβολή της γυναίκας στη λογοτεχνία μας. Μά γιατί αυτό; Μπορεί ο χαρακτήρας της γυναίκας της Ελλάδας να προσαρμόζεται πιο πολύ σε εργασία ζωγραφικής παρά σε παραγωγή λογοτεχνική, που ίσως χρειάζεται κάποια ιδιαίτερα προσόντα συγκέντρωσης και συνέχειας... Βέβαια κάτι τέτοιο θα συμβαίνει... Μά και στις άλλες ώριμες τέχνες η γυναίκα μας παρουσιάζει θετική εργασία, έστω κι' αν αυτή δεν έχει την άφθονη δημιουργικότητα και τόλμη που εμφανίζει στη Ζωγραφική μας.

**

Στη Ζωγραφική λοιπόν η Έλληνίδα έχει θριαμβεύσει. Μά ο θρίαμβός της αυτός, ή έντατική και θετική εργασία, δεν μετράει πολλά χρόνια. Και απόδειξη είναι πως ελάχιστες Έλληνίδες ζωγράφοι έχουν πεθάνει πιά. Όλες σχεδόν ζουν. Και αυτό θα πη ότι όλες είναι νέες ή σχεδόν νέες. Έως το 1900 σχεδόν δεν υπήρχαν Έλληνίδες ζωγράφοι. Έχουμε ελάχιστες, μά τιμητικές εξαιρέσεις.

Μιά από τις εξαιρέσεις αυτές, αληθινό φαινόμενο γυναικείας τόλμης και ταλέντου, ήταν βέβαια ή Άλταμώρα, που γι' αυτήν τελευταία έγραψεν ένα ωραίο βιβλίο ή ομοίως ζωγράφος μά και λογοτέχνης κ. Άθηνά Ταρσούλη. Η Άλταμώρα έσπούδασε κ' εργάστηκε στην Ιταλία. Ο πόθος της Τέχνης την έφερε από την Ελλάδα στη Ρώμη, ντυμένη αντρικά. Εκεί εϋ-

ρηκε το περιβάλλον που ποθοϋσε, και κατέγεινε στη ζωγραφική. Έδειξε ταλέντο ισχυρότατο και αναδείχτηκε και άργότερα έγύρισε στην Ελλάδα, όπου και πέθανε.

Έλληνίδα ζωγράφος με κάποιο ταλέντο ήταν και ή Προσαλέντη, αδελφή ζωγράφων και γεμάτη με αγάπη για την Τέχνη. Ίσως υπήρξαν και ελάχιστες άλλες λιγώτερο αξιόλογες.

**

Έρχομαστε τώρα σε αυτές που ζουν. Είναι πάρα πολλές και ανά-

μεσα σε αυτές είναι ή κ. Κλεονίκη Ασπριώτου, που ιδιαίτερα έχει καταγίνη στο πορτραίτο κ' έχει δώσει λεπτότατα και ευγενικότατα έργα, προπάντων στα παστέλ. Η φρεσκάδα στην απόδοση των προσώπων με τα χλοερά της χρώματα είναι κάτι άφθαστο και σήμερα στην Έλληνική ζωγραφική.

Της αυτής εποχής πρώτη εμφάνιση είναι και ή δ. Μαρία Σκούφου, με τις ακαδημαϊκές της νατύρ — μόρτ και με τις παντοειδείς συνθέσεις της.

Και ή κ. Θάλεια Φλωρά — Καρα-

βία είναι περίπου σύγχρονη. Η ζωγράφος αυτή με το ρωμαλέο της ταλέντο, είναι μιá βεαλίστρια γεμάτη γούστο και εργάζεται και σήμερα με όλη τη δύναμη του ταλέντου της, ένισχυμένη και με την πείρα. Τελευταία έκαμεν έκθεση των έργων της στην αίθουσα Στρατηγούλου

Η Κυβέλη και ή Κοτοπούλη
(Γελοιογραφικό σκίτσο του G. Noir)

μεσα σε αυτές αρκετές με εξαιρετικό ταλέντο. Άπάνω από εκατό είναι όσες έχουν σπουδάσει κ' έχουν παρουσιάσει κατά καιρούς από το 1900 ως σήμερα. Μά αυτές που είναι τώρα σε δράση, που φαίνονται συχνά με έργα τους σε έκθεσεις και που είναι αρκετά γνωστές, είναι 45 περίπου.

Αρχίζουμε από κείνες που παραστάθηκαν παλαιότερα. Άνά-

και έθαυμάστη για μιá φορά ακόμα το έργο της.

Όμοίως και ή δ. Σοφία Λασκαρίδου, ή πολύμορφη και παραγωγικώτατη ζωγράφος εργάζεται και σήμερα όπως και τότε. Άκούραστη δημιουργεί τοπεία, θάλασσες, συνθέσεις, πορτραίτα... Ίσχυρή βεαλίστρια και αυτή άξια πολλής προσοχής.

Η κ. Έλένη Γεωργαντή καλλιερ-

πτικά έργα αξία προσοχής. Προπάντων μερικές μικρές συνθέσεις της δεύτερης μᾶς ἐκίνησαν πολύ τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἡ νεώτερη καὶ ἐλπιδοφόρα γλύπτρια εἶναι ἡ δις Ραφτοπούλου. Μερικά κεφάλια της δίνουν ἐλπίδες. Ὡστόσο κι' αὐτὴ δὲν μᾶς ἔδωσε μεγάλες συνθέσεις ἢ κάτι πού νά μπορεῖ νά σταθῆ πλαῖσι στὰ ἔργα τῶν ἀντρῶν γλυπτῶν μας.

* *

Οἱ Διακοσμητικὲς μας Τέχνες ἔκαμαν μεγάλες προόδους στὰ τελευταῖα χρόνια. Κι' αὐτὴ ἡ πρόδος ὀφείλεται κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος της στὶς γυναῖκες καλλιτέχνιδές μας. Ἡ δις Σελεστίνα Πολυχρονιάδου μὲ τὰ βάζα της, τὶς ζωγραφιστὲς πλάκες καὶ μὲ τ' ἄλλα της διακοσμητικὰ ἔργα ἀνοιξε νέους δρόμους. Ξαναγέννησε παλιά στυλ κ' ἐδημιούργησε νέα. Παρουσίασε δημιουργικὴ ἐργασία σ' αὐτὰ τὰ εἶδη, πρωτότυπη καὶ νέα, τόσο πού ἀναγνωρίστηκε καὶ στὸ Παρίσι. Μὰ κ' ἡ δις Πηνελόπη Διαμαντοπούλου ἔχει θριαμβεῦση στὴ διακοσμητικὴ, σὲ ἄλλα ὅμως εἶδη. Στὰ σμάλτα μπόρεσε νά δαμάσῃ τὴ δύσκολη ὕλη καὶ νά δώσῃ θαυμαστά ἀποτελέσματα. Τὰ σμάλτα της εἶναι σήμερα μιὰ ὑποδειγματικὴ ἐργασία. Ἐξ ἄλλου μᾶς παρούσισε τὰ θαυμαστά της μπατικὰ καὶ ἄλλα διακοσμητικὰ ζωγραφισμένα ὑφάσματα καὶ ἐδημιούργησε τὰ ἄνθη ἀπὸ γυαλιά, πού ὅσο κι' ἀν φαίνονται λεπτὰ καὶ αἰθέρια ἔχουν σκληρότατη ἐργασία μὲ φωτιές καὶ μὲ σίδερα γιὰ νά δημιουργηθοῦν. Ἐπειτα ἡ κ. Τσαγκρῆ—Μπαβαβέα ἔχει δημιουργήσῃ διακοσμητικὲς τέχνες σὲ διάφορα στυλ καὶ σὲ ποικίλλα ὑλικά, ἀπὸ τὸ δέρμα καὶ τὸ κόκκαλο, ὡς τὸ ξύλο, τὸ κοχύλι καὶ τὸ χαρτί... Μὰ τὸ ἐξαιρετικὸ της γούστο ἀπὸ ὅλα αὐτὰ παράγει ὠραῖα κομψοτεχνή-

ματα. Κ' ἡ κ. Μαρία Βρανίκα—Ἀναγνωστοπούλου δημιουργεῖ διακοσμητικὰ ἔργα καὶ ἀντικείμενα παντὸς εἶδους μὲ ξεχωριστὸ γούστο. Κ' ἡ κ. Ἐλ. Γεωργαντῆ στὴ διακοσμητικὴ παρουσιάζει πρωτοτυπία καὶ Ἑλληνικὸ στυλ. Ἰδιαίτερα ἀκόμη ἔχει συμβάλῃ στὶς διακοσμητικὲς μας τέχνες ἡ κ. Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη. Ἐχει μελετήσῃ τὴ λαϊκὴ μας Τέχνη ὅσο κανένας συστηματικὰ καὶ λεπτομερειακὰ. Οἱ ἐργασίες της γιὰ τὴ λαϊκὴ Τέχνη τῆς Σκύρου, τοῦ Γρίκερι, τῶν ἄλλων νησιῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ ἄλλες εἶναι ἀποκαλυπτικὲς καὶ δείχνουν πόσο σοφὰ μέσα στοὺς αἰῶνες ξετυλίχτηκε ἡ διακοσμητικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μὰ παράλληλα ἔχει ἐκδῶση καὶ ὑποδείγματα καθαρὰ Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς καὶ ἐργάζεται καὶ ἡ ἴδια, διακοσμῶντας ὑφάσματα, ξύλα καὶ δέρματα μὲ περισσότεχνη μαεστρία. Ἡ κ. Χατζημιχάλη εἶναι ἕνας ἀπόστολος κ' ἕνας μαέστρος στὴ διακοσμητικὴ μας. Ἐκαμὲ καὶ κάνει ἐργασία πού κανένας ἀντρας καλλιτέχνης δὲν συλλογίστηκε νὰ κάμῃ.

* *

Καὶ τώρα ἐρχόμαστε στὴ Μουσικὴ. Ἡ συμβολὴ τῆς γυναίκας στὴν ἐκτέλεση τῆς μουσικῆς εἶναι στὴν Ἑλλάδα ἐξαιρετικὴ. Ἐχομε ἐκτελέστριες πρώτης γραμμῆς καὶ στὸ πιάνο καὶ σ' ἄλλα ὄργανα μὰ καὶ φωνές ἀξιόλογες. Ὡστόσο στὴ σύνθεση ἡ γυναίκα ὕστερεῖ πάντα. Αὐτὸ τὸ ἀνέπτυξε καὶ τὸ ἐξηγήσε κ' ἡ κριτικὸς μας κ. Ν. Σπανοῦδη. Ὡστόσο ἔχομε καὶ μερικές γυναῖκες μουσικοσυνθέτριες. Κι' ἀνάμεσα σ' αὐτὲς μιὰ εἶναι, ἡ κ. Φρέρη, σύζυγος τοῦ γνωστοῦ λογοτέχνη, πού ἔχει συνθέσῃ καὶ ὀπερέττες γιὰ παιδιὰ μὰ καὶ πλήθος τραγούδια.

Καθηγήτριες τῆς μουσικῆς καὶ

γυναῖκες μουσικοκριτικὲς εἶναι πολλὲς σήμερα, προπάντων στὴν Ἀθήνα. Ἡ κ. Αὔρα Θεοδωροπού-

Ἡ κ. Αὔρα Θεοδωροπούλου

λου, ὄχι μονάχα ξέρεῖ νά διδάξῃ μουσικὴ, μὰ καὶ νά κρίνῃ μὲ ἀκρίβεια καὶ ἀσφάλεια ἕνα μουσικὸ ἔργο. Παράλληλα κ' ἡ κ. Σοφία Σπανοῦδη, ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτὴ Πολίτισσα, εἶναι καὶ καθηγήτρια, μὰ καὶ μουσικοκριτικὸς καὶ ὄχι λιγότερο λογοτέχνης στὸ εἶδος της. Καθηγήτρια τοῦ τραγουδιοῦ καὶ κριτικὸς μὲ πολλὴν ἀκρίβεια εἶναι κ' ἡ κ. Σοφία Οἰκονομίδη—Κενταύρου. Ἐχομε ἀκόμα μουσικὲς κριτικὲς καὶ τὴ κ. Ἀλ. Λαλαοῦνη, τὴν κ. Ἀλ. Παπάζογλου, τὴν δ. Πέπα κ.λ.π. Κ' ἔτσι ἡ γυναίκα κρατεῖ σήμερα στὴν Ἀθήνα τὰ σκῆπτρα τῆς μουσικῆς κριτικῆς.

* *

Μεγάλῃ δρᾶση παρουσίασεν ἡ Ἑλληνίδα στὸ θέατρο. Ἐδῶ καὶ ἕκατὸ χρόνια, ὅπως ἔχει ἐξιστορήσῃ ὁ ἱστορικὸς τοῦ θεάτρου μας κ. Ν. Λάσκαρης, τὰ γυναικεῖα πρόσωπα στὰ παιζόμενα Ἑλληνικὰ ἔργα τὰ παρίσταναν ἄντρες, γιὰ τὴν γυναῖκα ἔθῆωρεῖτο ντροπὴ νά παρουσιάζεσθαι στὴ σκηνή. Καὶ ὅμως ἀπὸ τότε, μέσα στὰ ἕκατὸ χρόνια πού περᾶσαν, οἱ Ἑλληνίδες παρουσία-

σαν τεράστιους θριάμβους στὸ θέατρό μας.

Ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν γυναικῶν ἠθοποιῶν, πού ἔχουν ἐμψυχώσῃ χιλιάδες ρόλους σοβαροῦς ἢ κωμικοῦς, γερωντικοῦς ἢ κοριτσιότικους, ἔχουν βγῆ μερικές γυναῖκες—ἠθοποιοὶ μ' ἐξαιρετικὸ ταλέντο. Κι' ἀπὸ αὐτὲς οἱ κορυφαῖες στὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα ἦταν δύο: ἡ κ. Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου καὶ ἡ κ. Αἰκατερίνη Βερώνη. Αὐτὲς ἦσαν ἐξαιρετικὰ ταλέντα στὸν καιρὸ τους, τόσο ἐξαιρετικὰ πού ἔσερναν πίσω τους χιλιάδες φανατικούς θαυμαστὲς κ' ἐγεννοῦσαν πάθη καὶ διαδηλώσεις κ' ἐχώρησαν τοὺς Ἀθηναίους διανοομένους σὲ δυὸ ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα.

Μὰ τὸ ἴδιο γίνηκε δέκα ὡς δεκαπέντε χρόνια κατόπι μὲ τὶς ἄλλες δυὸ κορυφαῖες, ἀνώτερες ἀπὸ τὶς προηγούμενες, μὲ τὶς ἄλλες δυὸ ἐξαιρετικὲς γυναῖκες τοῦ θεάτρου μας: τὴν Μαρίκα Κοτοπούλη—Χέλμη καὶ τὴν Κυβέλη Ἀδριανοῦ—Θεοδωρίδη. Τὸ ὑπέροχο τραγικὸ ταλέντο τῆς πρώτης καὶ τὸ ἐλαφρὰ δραματικὸ τῆς δεύτερης ἀποτελοῦσαν κάτι τὸ θαυμάσιο μέσα στὴ θεατρικὴ μας Τέχνη. Κι' ἀκόμα καὶ σήμερα τὰ ταλέντα τους ζοῦν καὶ ἐμφανίζονται.

Μὰ πόσα ἄλλα γυναικεῖα ταλέντα πρώτης τάξεως ἔχουν φανῆ στὸ θέατρό μας! Ἡ Ροζαλία Νίκα πρὸ χρόνων καὶ ἡ Ἀλκαῖα ἀκόμα καὶ σήμερα δὲν εἶναι καλλιτέχνιδες κακῆς. Ἐπειτα τὰ κορίτσια τῆς Κυβέλης, ἡ Ἀλίκη καὶ ἡ Μιράντα, ἔχουν κ' οἱ δυὸ ταλέντο ἀξιοσημεῖωτο. Μὰ καὶ νεώτερες, ὅπως ἡ Ἐλένη Παπαδάκη, ξεχωρίζουν καὶ θαυμάζονται. Πῶς ὅμως ν' ἀναφέρωμε ὅλες τὶς γυναῖκες καλλιτέχνιδες τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς; Εἶναι τόσο πολλὲς οἱ διαλεχτές!

Ἐχομε ὅμως καὶ γυναῖκες πού

ἔγραψαν καὶ γράφουν γιὰ τὸ θέατρο. Καὶ μέσα στὶς θεατρικὲς συγγραφεῖς μας ξεχωρίζουν ἡ δ. Εὐγενία Ζωγράφου, ἡ κ. Νικολάκη (Μανουέλα), ἡ κ. Γαλάτεια Καζαντζάκη, ἡ κ. Εἰρήνη Δημητρακοπούλου κ. λ. π.

* *

Ἄν κι' ὁ Κινηματογράφος στὴν Ἑλλάδα βρίσκεται ἀκόμα στὰ πρῶτά του βήματα, κατὰφερε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ μερικὰ γυναικεῖα κινηματογραφικὰ ταλέντα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ξεχωριστὲς μας καλλιτέχνιδες κ. Μαρίκα Κοτοπούλη καὶ κ. Κυβέλη Θεοδωρίδη, ποὺ ἔδειξαν καὶ στὸν Κινηματογράφο τὴν δύναμη τῆς τέχνης τους, παρουσιάστηκαν μὲ ἐπιτυχία στὴν ὀθόνη τοῦ Κινηματογράφου ἡ δις Ἑλένη Παπαδάκη, ἡ κ. Ἀλίκη Μουσοῦρη, ἡ κ. Μιράντα, καὶ ἀρκετὲς ἄλλες. Μὰ πῶς πολὺ μένει ἀξέχαστη ἡ Μαίρη Σαγιάκου — Κατσέλη, ποὺ παρουσίαζε στὸν κινηματογράφο ἐξαιρετικὸ ταλέντο καὶ θὰ εἶχε μιὰ ἐξέλιξη ξεχωριστή, ἂν δὲν πρόφθανε νὰ τὴν ἀρπάξῃ ὁ Χάρος!

Μὰ ἐκτὸς ἀπὸ ὅλες αὐτές, ποὺ καὶ στὸ θέατρο ἔδειξαν τὸ ταλέντο τους, παρουσιάστηκε στὸν κινηματογράφο καὶ μιὰ καλλιτέχνις ἀγνωστή στὸ θέατρο, ἡ δις Ντίνα Σαρρή, ποὺ ἐσημείωσε ἐπιτυχίες ἐξαιρετικὲς.

Ἔτσι ἡ γυναῖκα μας προσέφερε ἀρκετὰ καὶ στὸν κινηματογράφο μας. Καὶ θὰ προσφέρῃ βέβαια πολὺ—πολὺ περισσότερο, ὅταν ἡ Πατρίδα μας ἀποχτήσῃ σοβαρότερες καὶ συστηματικότερες κινηματογραφικὲς ἐργασίες. Μὰ καὶ μ' αὐτὲς ποὺ ὑπῆρξαν ὡς τώρα, ἡ γυναικεῖα συμβολὴ εἶναι ἀληθινὰ ἀξιοθαύμαστη!

* *

Βλέπουμε λοιπὸν πὼς ἡ Ἑλληνίδα ἔχει προσφέρῃ ἀρκετὰ σ' ὅλες

τὶς ὠραῖες Τέχνες. Πολλὰ καὶ ἐξαιρετικὰ στὴ Ζωγραφικὴ, λιγότερα στὴ Γλυπτικὴ, περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄντρες στὴ Διακοσμητικὴ, πᾶρα πολλὰ στὴν ἐκτέλεση τῆς μουσικῆς, μὰ καὶ λίγα στὴν σύνθεσή της, πολλὰ κ' ἐξαιρετικὰ στὸ θέατρο καὶ πολλὰ, ἀνάλογα μὲ τὴν πρόδοό μας, στὸν κινηματογράφο.

Ὡστε ἡ Ἑλληνίδα στὴν Τέχνη μας ἔχει ἀξιόλογη θέση. Ἀξίζει νὰ τιμηθῇ καὶ νὰ ἐνθαρρυνθῇ. Θὰ δώσῃ χωρὶς ἄλλο καὶ πῶς ἀξιόλογα καὶ θαυμαστά πράγματα.

(Ἀθήνα) ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ

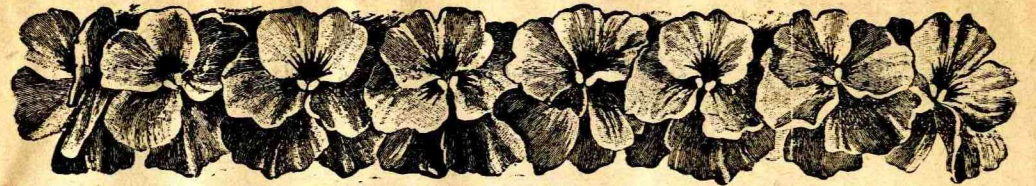
Χυτὸ, στητὸ, παρθένο τὸ κορμὶ
λικνίστηκε στὸ διάβα της μὲ χάρη
κι' ἡ μυρουδιά, ποὺ σκόρπασε τὸ θυ-
μὸ ξύπνησε πανάρχαια κάποια
[μάρι,
[ὄρμη:]

— Βάκχος ἐγὼ, Βακχίδα αὐτὴ θερ-
[μή,
κι' ἀπάνω στὸ κατάχλωμο χορ-
[τάρι,
μιὰ νύχτα μ' εὐωδιὲς καὶ μὲ φεγ-
[γάρι,
θ' ἀκούσουν τὶς φωνές μας οἱ δρυ-
[μοί.]

...Κι' ἐσίμωσα λαῦρος κι' ἄμαρτω-
[λὸς
κι' ὕψωσα στὴ ματιά της τὴ ματιά
[μου,
ποὺ πόθος τὴν ἐπύρωνε τρελλός,
καὶ στῶν ματιῶν της λούστηκα τὸ
[νᾶμα...

Καὶ τώρα ἀγνός καὶ τώρα ἀγνός—
[τί θᾶμα!
σὰν πνεῦμα τὴ λατρεύω καὶ σὰ
[θεᾶ μου...

Καλλιθέα ΣΤΕΛΙΟΣ ΑΝΕΜΟΣ

Ο ΠΕΥΚΟΣ

Γνωστὸς ὁ δρόμος. Θέλετε κι' ὄνομα; ὁδὸς Κοραῆ.
Διαβάτε, αὐτοκίνητα, λούστροι, παλάτια, κίσκια,
φλόγα ὅπου ἥλιος ἔπεφτε, λίγη ἢ δροσιά στ' ἀπόσκια
ἢ ἐφημερίδα, ὁ καφενές, τὸ μαγαζί, ἡ βοή.

Ἄπὸ τὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς κάποιου σπιτιοῦ ἓνας πεῦκος
πρόβαλλε τ' ὀλοπράσινο τὸ φουντωτὸ τοῦ ντύμα
θεόρατος, μονοκόμματος, πανάρχαιος σὰν ἀθάνατος,
(μὲ συγχωρεῖτε, ὁ πεῦκός μου δὲ δέχεται τὴ ρίμα).

Ἐφτανε τὴν ὁδὸ Κοραῆ γιὰ νὰ τὴν κάμῃ δάσος
εἶτανε χάριμα τοῦ ματιοῦ καὶ μάγευε ἡ θωριά του
πουλιά εἶχε καὶ κελάϊδαγαν, καὶ ὀήγας ἦταν κι' ἄσσοι
καὶ τὴν πεζούρα τῆς ζωῆς τὴν ἔχανε μπροστά του.

Μὰ μιὰν αὐγὴ... νὰ μὴ εἶχε ὀρθῆ, βλέπομε ἀνεβασμένο
στοῦ πεῦκου τὰ πυκνόκλαδα ἓναν ἄνθρωπο νὰ στέχῃ
καὶ τὸ μακρόχρονο κορμὸ καὶ μ' ἓνα τροχιωμένο
[βαρὺ νὰ τὸ κτυπιῇ πελέκι.]

Καὶ ὁ γέρος Πεύκος σωριαστὸς μακρὸς πλατὺς ὡς πέρα
στὸ πεζοδρόμιο κ' ἔχασκεν ὁ κόσμος κι' ὁ κοσμᾶς
κ' ἡ δρυάδα ποῦχε μέσα του φωλιά, πάει στὴν ἀέρα
πέταξε, δὲν τὴν ἐννοιωσε κανένας ἀπὸ μᾶς...

Τὸ δέντρο εἶτανε μπόδισμα, τοῦ χτίστηκε στὸν τόπο
κάτι ποὺ πιάνει ὀλονυχτὶς μὲ τῆς σαρκὸς τὸ δίχτυ
μακρὸ πλατὺ ἓνα καμπαρέ, γιὰ τὸν ξενύχτη
[καὶ γιὰ τὸ χαροκόπο.]

ΛΙΛΗ Μ. ΙΑΚΩΒΙΔΗ

ΣΗΜ. «ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ... — Τὸ ποίημα
«Ὁ Πεύκος» τῆς Κας Λιλῆς Μ. Ἰακωβίδου—Πατριζίου εἶναι ἐν-
τελῶς ἀνέκδοτο ὡς τὴν στιγμὴ. Κ' ἔχει τὴν ἀκόλουθη ἱστορία.
Στὴ γωνία τῆς ὁδοῦ Κοραῆ καὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου
στὴν Ἀθήνα ὑπάρχει τὸ σπίτι τοῦ μακαοῦ Πρωθυπουργοῦ Δη-
μήτρη Ράλλη. Στὸν κήπο τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ σπιτιοῦ ἦταν ἓνας
πυκνόφυλλος πεῦκος, ποὺ ἔδινε μιὰ δροσιά δάσους μέσα στὸ κεν-
τρικὸν ἐκεῖνο σημεῖο τῆς Ἀθήνας. Μὰ μιὰ μέρα ἡ «πρόδοος» ἔ-
φαγε τὸν πεῦκο. Τὸν ἔκοψαν καὶ στὸ μέρος ὅπου ἦταν τὸ δρο-
σερὸ δέντρο ἐχτίστηκε ἓνα... καφέ—σαντάν! Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀφορ-
μὴ ἔχει ἐμπνευσθῆ ἡ διαλεχτὴ μας ποιήτρια Κα Λιλὴ Μ. Ἰακω-
βίδου—Πατριζίου τὸ νεώτατο αὐτὸ ποίημά της.

ΣΦΑΧΤΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

του κ. Γ. ΣΚΑΡΙΜΠΑ

Γ.

Τώρα είμαι βέβαιος... ήσυχος. Αισθάνομαι μιὰ ἐπισημότη κοντά του. Στὸν οὐρανὸ ψηλά ἐκεῖ, στὸ φεγγάρι, κάτι συνεφάνεια ταξίδευαν. Κοντά μου τὸν ζητῶ τώρα, πλάι μου: ὦ ψυχούλα — περιπλανημένη — τῆς νύχτας.. ὦ ἄγγελε σερηνέ, πενήνταρη!..

.. Μαργκαρίτ — μου ψιθυρίζει αὐτός, καθὼς τὸν πέρω μισροτάσο παγαίνοντας. Ἡ ἀλλοίωρη ἢ λέξη του αὐτή, ἢ ζαβὴ μ' ἀναλύωσε. Πλάι του τόσο κοντά του — τόσο πολὺ κοντά του μέσ' στὸ σκοτάδι ἐκεῖ — αισθάνομαι νὰ γίνομαι ἄξαφνος, γοργός, γαλαντόμος.

— ὦ ναί, Μαργκαρίτ καὶ Βιολέτ κι' ὅ,τι θέλει.

Ἄς τὸν ἔβλεπα καβαλιζέμενο στὸ ἐνστικτο — γάτο ἡδυπαθῆ τοῦ ἔρωτά του. Ἄς ἐχώνονταν — τῆς σερηνικότητος του κάπως φιλήδονος — ὡς τὸ λαιμὸ μέσ' στὴ λούμπα! Ἄς τοῦ τὴν ἔδινε ἐγὼ τὴν Κόρτα μου ναί! Θάπερνα τοῦλάχιστον ἔτσι μιὰ ἐκδίκηση αἰσχροῦ ὄλων τῶν γυναικῶν ποὺ ἀγάπησαν, αὐτῶν ποὺ — ἀνθη μᾶς ὠμορφιάς δίχως ὄρια — δέχονται πάνω τους (κάμπια πρισιμένη) τὸν ἄντρα!..

Γλυκεῖα ταραχὴ μὲ δονίζει. Μὲ ταραίζει μυστικὰ ἓνα θάμβος. Ἐπιθυμῶ τώρα πολὺ νὰ τοῦ διαδηλώσω τὰ μεγάλα μου αἰσθημάτων, τὴ βαθειὰ μου φιλία. Ναί. Αὐτὸ ἐπιθυμῶ! Θέλω νὰ τὸν σφίξω τρελλὰ μέσ' στὰ μπράτσα μου, νὰ τοῦ πῶ πὼς τὸν ἀγαπῶ τώρα τυφλά, δίχως τέλος! Μὰ πὼς; Μὲ τί τρόπο ἐνῶ ἐγὼ καταλαβαίνω νὰ βιάζομαι, νὰ θέλω νὰ ἐννοήσῃ ἀμέσως;

Ψάχνομαι μηχανικὰ ἀφαιρεμένα.

Νοιώθω αὐτὴν τὴν ἀνάγκη — νὰ τὸν κατακτῆσω — στὸ πλάι του, παράφορη, ἐπιτακτικὴ, τρομαλέα. Τραβάω τ' ὀλόχρυσο ῥολόι μου μὲ τὴν καδένα μαζί καὶ τοῦ τὸ χῶνω στὴν τσέπη. Κάνει ν' ἀντισταθεῖ μὰ δὲν δέχομαι: Παρακαλῶ.. τοῦ ψιθυρίζω παράξενα.. ἓνα μικρὸ σουβενίρ.. ἓνα τίποτε.. Ἐννοῶ νὰ τρέμει ἢ φωνὴ μου ν' ἀπηρεῖ μιὰ μυριόβαθρη ἀβρότη: ὦ φίλε!... Καὶ τοῦ χῶνω τώρα τὸ πορτοφόλι μ' ὀλόκληρο...

— Ἀδύνατο.. τοῦ σφυρίζω.. ἀδύνατο.. πρὶν μου ἀντεῖπει ὁ ἐρίφης!

Καὶ πᾶμε. Προχωρῶ μαζί του — σχεδὸν πετῶ — εὐτυχῆς ποὺ τὸν ἔχω, ποὺ τὸν κέρδισα — τυφλὸ λαγεῖο τῆς νύχτας.. Παραπέρι ἐκεῖ σὲ μιὰ ἄκρη, κορυφὰ ἀπ' τὸ μηνίσκο τὸ ῥοδινὸ τῆς σελήνης, ἢ ἴσως σὲ καμιαὶ φειδωτὴ στροφὴ ἐνὸς δρόμου, θάβρισκα τρόπο νὰ τοῦ καταφιλήσω τὰ δάχτυλα. Μὴ ἔχοντας ἀρώματα νὰ τοῦ περιεωδιάσω τὶς κνήμες του μήτε κόμη μακρὰ νὰ τοῦ τὶς σκουπίσω κατόπι, θάχυνα — μῦρο — τὴν ψυχὴ μου στὰ πόδια του.. «Ποτές, μὰ ποτές δὲν ἀγάπησα, θὰ τοῦλεγα... εἶμαι ἄγνος — σοῦ τ' ὀρκίζομαι — σὰν τὰ χεῖλη τῆς νύχτας!» Κι' ἔσυρα ἀπ' τὰ δάχτυλά μου ἀγάμι ἓνα χοντρὸ δαχτυλίδι. Καθὼς, μέσ' στὶς ἀνατριχίλες μου εὐαίσθητος, τοῦ τὸ περνούσα στὸ δάχτυλο, ἐτάνυσα — χόρδα νοσταλγικὴ — τὴ φωνὴ μου.. Ἐσύ!.. Ἐσύ!.. κάτι μισόλογά μου ξεφτούραγαν σὰν πληγωμένα πουλιὰ μέσ' στὴ νύχτα...

Τὸ φεγγάρι περπάταε. Συγκλινάμενη ἢ δαγκούνα του, ὑποῦλη, ἐτοιμάζονταν νὰ δαγκώσει ἐν' ἀστέρι... κι' ἐγώ: Οἱ φίλοι μου! φώναξα... ὦ ἀνθρωποπά-

γοὶ ἀδελφοί μου.. θὰ σᾶς καλέσω στοὺς γάμους μας!

**

Ἐκεῖ στὴν πόρτα τῆς Κόρτας βρόντηξα. Τόκ!

— Ποιός;

Τὸ ἐρωτηματικὸ μονοσύλλαβο ἀπήχθησε ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τοῦ πιάνου.

«Ἐγὼ» ἀπάντησα — σὴν σάσα. Μέν' στὴ νυχτερινὴ σιωπῇ, αὐτὸ τὸ σπῖτι μου φάνηκε πὼς κατοικοῦνταν μόνο ἀπὸ τὸ «Ποιός!» τῆς!

Ἐστρωσα εὐθύς πρὸς τὸ σύντροφο. Τὸν κύταξα μ' ἓνα βλέμμα φιλόποτο, αἰνιγματικὸ στὸ σκίῳφος.. Εἶχε πολὺ ἔναν δικό του τρόπο νὰ μὴ σκέφτεται... νὰ μὴ ἐννοεῖ κάτι ἐπίσημες στιγμὲς του. Τὴ φωνὴ τῆς — τὴ φωνὴ τῆς! — τὴν ἄκουσε; Ζήλεψα!

— Μαργκαρίτ; μου μουρμουρίζει βραχνά.

Δὲν ἀπάντησα — σκέφτομαν.. Βυθίστηκα μέσ' σὲ μιὰ στυγνὴ συλλογὴ γιομάτη ἀπὸ σπασμωδικὲς τεθλασμένες. Σχήματα ἐπικίντυνα μ' ἔτρεχαν. Ἐννοοῦσα πικρὰ ἢ ζήλεια νὰ μου βράζῃ τὰ σπλάχνα.

Ἄλαφρὰ — ἐκεῖ πρὸς μας — παράξενα, τὸ παράθυρο ἀνοίξε. Σὰν ἔντομο χτυπημένο, νυχτόβιο, φτερούγιζε τὸ λυμικὸ τρίγλισμά του. Τρίγλιγγε... Καθὼς — γλυπτὸ διαγράφτηκε μέσα στὸ κάδρο του ἢ Κόρτα, μου φάνηκε μέχρη παθήσεως αἰσθηματικὴ ἢ μορφὴ τῆς.

... Κόρτα!..

— Χρόνια πολλὰ! τσαμπουνάει κι' ὁ σύντροφος κάνοντάς τῆς μιὰ ὑπόκλιση ἐξαίσια.

— Κόρτα... — προφτάνω ἐγὼ μὲ πυραχτωμένη γοργότητα — Κόρτα... στὸν... ἔφε-ρα!..

Ἡ φωνὴ μου ἦταν σφύριγμα καὶ μαζί σαρκασμὸς, φλάουτο ζαλιστικὸ τῆς ἐμπάθειας. Κατάλαβε καλὰ τὴ ἐννοοῦσα. «στὸν ἔφερα». Ἐτσι εἶχα σκοτώσει ἀκριβῶς καὶ τὸν ἄλλον. Τὸ βλέμμα τῆς διαπεραστικὸ μὲ κεραύνωσε.

— Τίτι

Τρομώδην σιωπῇ ἀκολούθησε. Θρό-

οὶ ἀκατάληπτοι ἤχησαν, κινήσεις πυρετικές στὸ σκοτάδι. Μέσ' σὲ μιὰ ἀκατανόητη σύγχυση, λαμποκόπαε μιὰ ἀστραπὴ στὴ γροθιά μου... Τί γίνονταν; ... Ἄααα! ἢ φωνὴ τῆς τοξεύτηκε βέλος ἠχητικὸ μέσ' στὴ νύχτα..

.. Δὲν τὸν πρόφτασα — ἔφυγε!

Σαλτάρισε — σὰν μέσ' σὲ κενὸ — στὴν ἀπόσταση, δαίμονας τραγικὸς ξαφνιασμένος: Σιόκορ! — Σιόκορ!.. ἔφω-νιζε Ἐγγλέζικα.

Καθὼς μὲ μιὰ ἀταραξία ἀπίστευτη, ξανάβαζα τὸ στυλὸ στὴ θήκη, τὴν ἀστραπὴ τῆς γροθιάς μου ψιθύρισα πρὸς τὴν ἀποτυχία μου ἔκπληκτος. Ὁ διάολος τὸν ἔσωσε!..

Ἐφυγα.

**

ὦ τώρα γιὰ τὴ Μαύρη Κυρία. Ἐκεῖ! Θὰ πῆγαίνα κατ' εὐθείαν στὴν πόρτα τῆς — ἔλεος!

Θὰ δρασκελίζα σιγαλὰ τὴν αὐλόπορτα καὶ θάμπαινα — πνεῦμα γλωμὸ — στὴν αὐλή τῆς. Ἐκεῖ ἀντίκρου στὴν πόρτα τῆς, θάβηχα. Γκούχ! Ἐπειτα θὰ στέκομαν ἄφωνος — οἰγηλὸς μέσ' στὶς φρίκες μου — χυῖνος.. Τί θὰ ζητοῦσα; τί θάθελα; ὦω εἶναι ἀπίστευτο. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲ μούροχονταν ἄξαφνα δυὸ πιστολιές μέσ' στὴ νύχτα.. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν σώνομαν...

Τὸ φεγγάρι τρεμόσβεβε. Τρυφερὸ σὰν νὰ φυλλοράκι πρωτόβγαλτο αὐλώνονταν ἐκεῖ στὸ βάθος τοῦ κόσμου. Ἄνα τριχίλες μὲ τρέχανε — κρύωνα. ὦ Μαύρη Κυρία.. τουρτούρισα.

Θυμήθκα τὸ βλέμμα τῆς τὸ νεραῦδικό, τ' ὄνειριακό, ἐκείνη τὴν περιπαθητικὴ κατατομὴ τῆς μορφῆς τῆς. Τὸ στόμα τῆς ποὺ ἓνας σπασμὸς πάντα σὰν τρίγωνο τῶκανε. Τί γκάφα! τί γκάφα!

Μοιραῖος ὅπως εἶμαι ἐγὼ, ἀπροσδόκητος, μιὰ μέρα τὴν τσάκωσα! Καταμεσίς ἐνὸς δρόμου τῆς ξέφρασα τὸ θολὸν ἔρωτά μου. Μὲ λόγια σὰν πρόβατα τῆς μίλησα γιὰ τὰ θερία μου ἔργατα. Τὸν ἀνήμερο λύκο μου — ἔρωτα, τῆς τὸν πα-

ρουσίασα σάν ένα άκακο άρνάκι. Κελάϊ-
δαγαν οί αγάπες μου οί γύπες!

Έφυγε! Μ' άφισε εκεί μέσ' στον
δρόμο αναπάντητο άντριάντα όγκολιθι-
κό τής βλακείας. Μήτε μιιά φτυσά δέ
μου χάρισε! "Αχ «έξαισία» σκέφτηκα —
δέν έχει τώρα παρὰ νά τὸ πει καί τὸ
άντρα της... Τῶπε; Δέν τῶπε;

Τὸν άντρα της—αὐτὸ—τώρα σκέφτο-
μαν. Στοχάζομαν — κι' έφρισα — τή
μεσημεριάτικη συνάντησή μας εκείνη.
"Αντιπεράσαμ' άμίλητοι, άναυδοί, άγριο
κυταχτήκαμ' οί δύο μας — γιατί; Κα-
θῶς τυφλὸς μέσ' στὸ μίσος του διασταυ-
ρώθηκε μαζί μου, ψυχρὸ λεπίδι τὸ βλέμ-
μα του με διαπέρασ' έμένα... Αὐ-τός!
μουρμούρισα σάν μέσ' σ' όνειρο, αὐτός!
μόνο αὐτός!

Σέ ποιὸν άλλον λοιπὸν ν' άποτείνο-
μαν; τήν υπόθεσή μου, τήν τόσο ιερή
καί τή δίκαιη—τήν έλπίδα εκείνη τή θο-
λή τής ζωῆς μου (νά πέθαινα) — άχ σέ
ποιὸν νά ανάθετα;

Στοὺς έχθρούς μου;

Μὰ αὐτοί με τὸ νά με φοβούνται φυ-
λάγονταν καί δέν θά τολμοῦσαν ποτές
τους.

Στοὺς φίλους μου;

"Ω! οί άκαρδοί αὐτοί μ' αγαποῦσαν!

Θά προσβάλωμαν μάτιανα ζητώντας
τό τους γιὰ χάρη. Ίκετεύοντάς τους —
με τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου κυτώντας
τους — δέν θά κατώρθωνα παρὰ μόνο
νά γίνω γελοῖος. "Απὸ φίλους τόσο λο-
γικούς καί κοινούς, άς μὴ περιμένει κα-
νεῖς μήτε οἶχτο μήτ' έλεος. "Ελπίζε όσο
θέλεις νά σέ γαλβανίσει ένα μάτι τους,
νά σέ διαπεράσει — σαγίτα πικρή — έ-
νας τους λόγος. Οί ύπαινημοί σου οί
θανάσιμοι, άς σφυρίζουν όσο θέλεις —
τοῦ κάκου. Αὐτοί ποτές δέ θά προσβάλ-
λουνται, ποτές δέν θά τραβοῦν τὸ μα-
χαίρι. "Ασφάλεια. Πρὸ παντὸς ἡ ζωούλα
τους.

Μὴν ἐγὼ ὁ ἴδιος δέν έσκυπα; Μὴν—
μέ μιιά κίνηση αἴλουρου—δέν άπόφυγα
τὸ βαρὺ χτύπημά του; Πρὸ παντὸς τὸ
τομάρι!

Μπρὸς εκεί στήν αὐλόπορτα στάθηκα.
Μαῦροι δισταγμοί μ' αναχαίτισαν. "Ε-

μεινα λίγες στιγμές στή θέση μου αὐτή
δίχως νόημα—φάντασμα οριγηλό, πλανη-
μένο. "Η μορφή της ὑψώνονταν μέσα
μου Σφίγγα νοσταλγική τής ζωῆς μου.
"Όστε λοιπὸν στ' αλήθεια θά πήγαινα;

"Ενας άνεμος φύσηξε. "Αξαφνη, νο-
τισμένη ἡ πνοή του μοῦ χνότισε τὰ πυρ-
ρὰ μάγουλά μου. Στὸ άέρισμά της έρί-
γησα.

Θά παραδίνομαν λοιπὸν — σφαχτὸ—
στὸ πιστόλι του, ιδεώδης μέσα στις λῦ-
πες μου, πρῶς;

.. Μὰ τόσοι άλλοι πῶς πέθαναν;
μοῦ φάνηκε πῶς με ὀνότησε κάποιος.
Δέν κουνήθηκα—ήξερα! "Ηταν ἡ ψυχὴ
μου πὸν μίλαε.. Σφύραε..

Στὸ βάθος εκεί τοῦ κατάμαυρου ὀρί-
ζοντα σάν μέσ' σέ φόντο βελούδινο —
μᾶλλον ιδεατὴ — διαγράφονταν τοῦ
φεγγαριοῦ ἡ σφαιρική χαραμάδα. "Ο ἄ-
νεμος έσβυσε.

.. Τόσοι ἄαα—λλοι; Τί μ' ένοιαζε;
Αὐτοί πεθαίνουνε εύκολα.. πονοῦν δίχως
κόπο.. ἐνῶ ἐγώ..

"Υψωσα τὸ χέρι μου άμήχανος, άπο-
ρημένος στή νύχτα. Στήν κίνησή μου
αὐτὴ καταπλάγηκα! Μοῦ φάνηκε πῶς
οί φίλοι μου έσκυψαν σάν νά μὴ δεχτοῦν
μιιά σπαλιάρα.. «"Ω άνθρωποφάγοι ἄ-
δελφοί μου!» Κι' έσπρωξα άποφασιστι-
κὸς τὸ πορτέλο.

Αὐτὸ ὑποχώρησ' άθόρυβα κι' ἐγὼ δρα-
σκέμισα μέσα. "Ο κῆπος της σῶπαινε.

Δυὸ τρία αγάλματα γύψινα λεύκαζαν
άμυδρὰ πάν' στα βάθρα τους σέ πόζες
πλαστικές, έκπληγμένες. Προχώρησα
κατ' εὐθειάν στήν εἴσοδο. "Αποφασι-
στικός μέσ' στοὺς τρόμους μου, ανάλη-
τος, άνέβηκα — πνεῦμα χλωμὸ — τὰ
σκαλάκια. Τὸ μάτι του — ὦ! — τὸ μά-
τι του μ' έλκυζε!..

Έκει μπρὸς στή τζαμόπορτα στάθη-
κα. Έμβρόντητος τώρα μπρὸς στῆς ἄ-
πόφασής μου τὸ μέγεθος, άπόμεινα μέσ'
σέ μιιά διάνοηση χαύνη. Τὸ αἷμα μου
πλάνευε.. χόρευε. Σφύριζε μέσ' στ' άκου-
στικό νευράκιμ' αλόϊστο ένα τραγοῦδι
προαπολαυστικό τοῦ ἰλίγγου. Τὸ λοιπὸν

— τὸ λοιπὸν; Δέν θά χύνονταν;
Γκούχ!...

Σιωπή! Δέν μετατοπίθηκα, δέν κινήθη-
κα, δέν ανάσανα — ὄχι. Στέκομαν. Χλω-
μὸς σάν νεκρὸς, μέσ' στὸ σκοτάδι εκεί—
σὴν σιγή—αἰσθάνθηκα μόνο νά με πλη-
σιάζει τὸ πένθος. Εἶχα βῆξει καί μ' ἄ-
κουσαν! Δέν ανακαλοῦνταν πιά άπ' τήν
αἰωνιότη τὸ «Γκούχ» μου..

— Ποιός;

Αὐτὴ ἡ φωνὴ ἡ άόρατη εἶχε μιιά δι-
χως ὄρια τραχύτη.

«Έγώ!» άπαντάω βραχνά «δὲ με ξε-
ρετε;»

"Η τζαμόπορτα άνοιξε κι' ένας ἄν-
θρωπος διαγράφηκ' άόριστα, βαρὺς σάν
ρωμαϊκὸς άντριάντας. Τὰ μάτια του ἄ-
στραφταν.

— Καί τί θέλετε;

— "Ηρθα!

"Η φωνὴ μου δέν ἦταν πιά φωνὴ πα-
ρὰ ψίθυρος, πρόκληση μαζί κι' ίκεσία.
"Ο άνθρωπος έχασκε.

— Δηλαδή; Μὲ ὀπτάει καθῶς έπερ-
νε μιιά στάση πὸν τὰ ὑπόσχοταν ὄλα.
"Αχ ναί, ἦταν ὑπεροχος!

Βγάζω γυμνὸ τὸ στιλέτο άπ' τὴ τσέ-

πη μου καί τοῦ τὸ βάζω στὸ χέρι, τὸ
σφίγγω άπ' τὴ λαβὴ μέσ' σὴν φούχτα
του. Κάνοντας έτσι, έννοοῦσα με μιιά
έμπιστοσύνη βαθύτατη... Στήν ανθρω-
πινη ἰλληλεγγύη του άποτείνομαν, σὴν
φιλία του!.. «Οί φίλοι μου...» τοῦ ψι-
θυρίζω περίπαθα...

"Η ψυχὴ μου πουπούλιζε. Βιόλα ἡ φω-
νὴ μου βαθύφωνη, ἰριδίξε κάτι νοσταλ-
γικὸς άπηχήσεις.

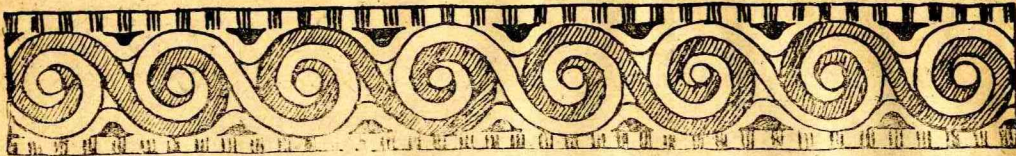
«.. Οί φίλοι μου — ξακολουθάω —
αὐτοί οί λογικοί καί κοινοί, μόλις πρὸ
δλίγου φυλάχτηκαν — έσκυψαν. Έγὼ ὁ
ἴδιος δέν πᾶνε λίγες ὤρες πὸν με μιιά
κίνηση αἴλουρου άπόφυγα τὸ βαρὺ χτύ-
πημά του... Ποῦ νά πήγαινα; "Ηρ-θα!..»

— Τρελλέ!.. Τὸν άκούω νά μοῦ λέει
καί μοῦ βρόντηξε κατάμουτρα μου τὴν
πόρτα. Μήτε τὸ στιλέτο δέ μ' άφισε!...
Δάκρυσα: "Ω φίλοι μου άνθρωποφάγοι
ἄδελφοί μου— ξεφώνισα—ἐγὼ τῶλεγα:
Θά με ὀκανίσετε τίμια! Θά πεθάνω
στὸ κρεβάτι κάποτε μου άπὸ γεροντικό
μαρασμὸ καί με δίαιτα — αἰσχος!..

Χαλκίδα 1933

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΙΑΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΩ

Ὁραίας ζωῆς μετέωρο φωτεινὸ
σὲ τράβηξε ὁ γερὸς μαγνήτης—Λόγος!
Βαθὺ βάραθρο ἀνοίχτηκεν ὁ ψόγος
κι' ἐχάθης στὸ κελὶ τὸ σκοτεινὸ

Στὸ θέατρο τῆς Ἀντιόχειας—τὶ τζόγος!—
τὴ δόξα ἐκέρδιζες—τὸ πιὸ τερπνὸ—
ποὺ ἐπίστεψες σὰν κάτι ταπεινὸ
καὶ σοῦ τὸ πῆρε ἡ φτώχεια ὡς γυρολόγος.

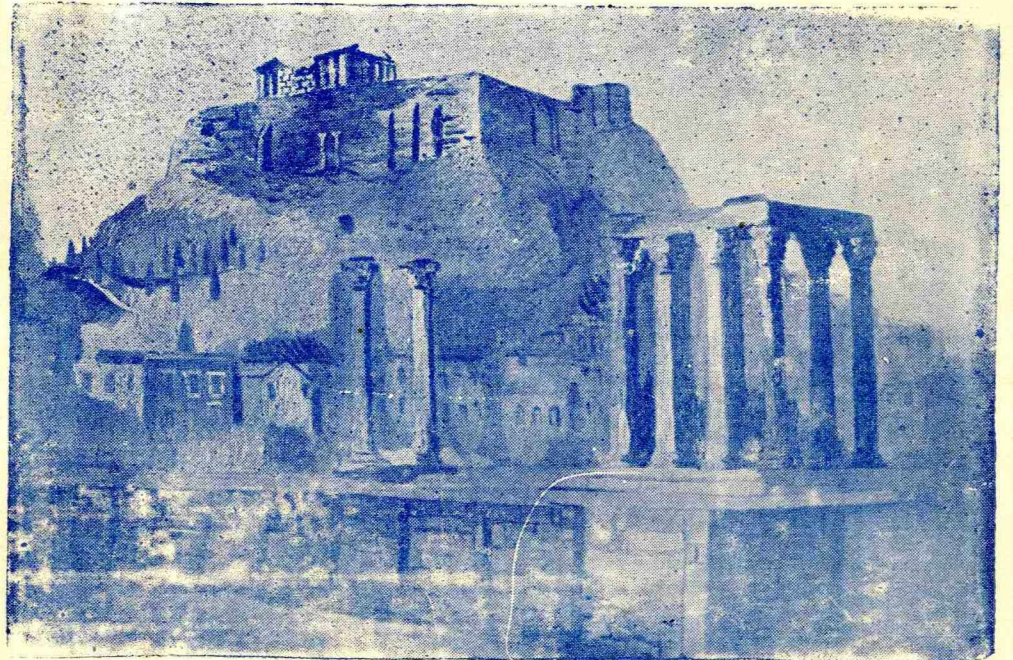
Τὰ μῆλα τοῦ προσώπου ἐμαραθῆκαν
καὶ τῶν χειλιῶν ἐσβύστηκε ὁ ἀμφορέας
καί... πάει ἡ ζωὴ σου ὡς γυναικὸς ὠραίας!

Ὁμως τὰ νειάτα σου κρυφαλλαχθῆκαν
μὲ ἄχραντα κάλλη μιᾶς ψυχῆς ἀγίας:
Τῆς σιωπηλῆς Ἀγίας Πελαγίας.

Ε. ΣΟΥΛΤΑΝΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Ἡ Μαργαριτῶ πρὶν γίνεи διάσημος ἠθοποιὸς στὰ θεάτρα τῆς Ἀντιόχειας ἐλέγετο Πελαγία. Κάθε γυναῖκα ποὺ ἐγένετο τότε ἠθοποιὸς ἔφερε ψευδώνυμο καὶ μάλιστα ἀρχαῖο ὄνομα. Ὄταν κατηγήθηκε ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Νόννον, ἡ Μαργαριτῶ ξαναβαπτίστηκε καὶ παρ' ὅλη τὴ θερμὴ Εὐριακὴ ἰδιοσυγκρασία τῆς ἐγένετο μοναχὴ. Αὐτὴν τὴν Μαργαριτῶ ἡ ἐκκλησία ἀργότερα τῆς ἔδωκε τιμητικὴ θέσι εἰς τὸν παράδεισον μὲ τὸ ὄνομα «Ἀγία Πελαγία». Τὸ σονέττο εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπ' τὸ βιβλίον τοῦ Τσοκοπούλου «Γυναῖκες τοῦ Βυζαντίου».

ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

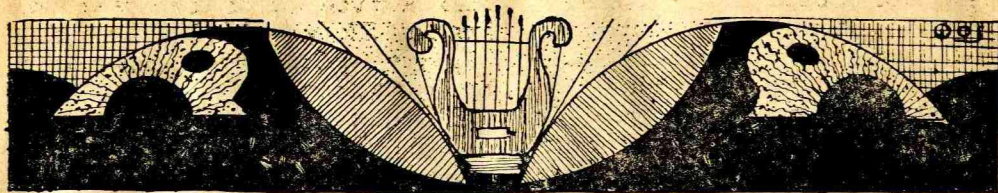

“Η ΑΚΡΟΠΟΛΗ,”

Πίναξ τοῦ Ζωγράφου κ. ΑΓΗΝ. ΑΣΤΕΡΙΑΔΗ

(Ἀπ' τὴ 2ῃ Ἐκθεσῇ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ

Ὁμίλου Φιλοτέχνων Λαρίσης)

ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΤΑΚΗ ΜΟΥΖΕΝΙΔΗ

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ τις άλλες πλευρές του θέματός μας θα σταθούμε στην μεταπολεμική Έλληνική σκηνή, στην καθαρή δηλαδή καλλιτεχνική του άποψη. Η λογοτεχνική δραματική παραγωγή της τελευταίας δεκαπενταετίας, ή οικονομική οργάνωση των μεταπολεμικών θεατρικών οργανισμών και ή οικοδομική άποψη δεν έχουνε θέση στη σύντομη ανασκόπηση, που έχει χαρακτήρα κριτικής πιότερο παρά ιστορίας.

Ευθύς απ' την αρχή μπορούμε να πούμε πως το θέατρό μας στον τομέα αυτό, έκανε αξιόλογα βήματα προόδου. Ο Έλληνας θεατρίνος πήρε συναίσθηση της αποστολής του. Ο σκηνογράφος καταπιάστηκε με σοβαρότητα στην εκτέλεση της μακέτας. Ο μηχανικός σκηνής ανάλαβε τὰ καθήκοντά του, όπως και ο μηχανικός του φωτισμού. Ο χορευγράφος και ο μουσικός συντόνισαν τις προσπάθειές τους και κάτω απ' την καθοδήγηση του σκηνοθέτη ολοκλήρωσαν την θεατρική τέχνη.

Η επιπόλαιη αντίληψη της διδασκαλίας ενός έργου, παραμέρισε σιγά-σιγά μπροστά στις απαιτήσεις του κοινού, που άρχινησε να εκτιμά και να βοηθάει το σοβαρό

άντικρουσμα της αποστολής του θεάτρου. Βέβαια δεν έλλειψαν κι' ούτε λείπουν σήμερα τὰ μπουλούκια με την πρόχειρη και άσυνείδητη αντιμετώπιση της θεατρικής τέχνης. Μπορούμε και τώρα να ξετρυπώσουμε μέσα στην άπομερη έπαρχία το θιάσο με τὰ ναυάγια και τους άποτυχημένους κι' άκάλεστους στο συμπόσιο της τέχνης θεατρίνους. Όμως το κακό μετριάστηκε. Η εξέλιξη του ξένου θεάτρου, το πέρασμα του χρόνου, παράδειγμα των μεγάλων δασκάλων σαν το Κ. Χρηστομάνο και τον Θωμά Οικονόμου που άγωνίστηκαν τον τίμιο άγώνα της άποκατάστασης της δραματικής τέχνης που άκολούθησαν νεώτεροι δάσκαλοι και μαζί ή ανάγκη του συναγωνισμού του κινηματογράφου, βοήθησαν στο ξεκαθάρισμα και δημιούργησαν γόνιμη παράδοση.

*
* *

Το θέατρο είναι ένα σύνολο από τέχνες, που προϋποθέτει τη ξεχωριστή ανάπτυξή τους για να έχει και το ίδιο μιάν ανάλογη ανάπτυξη.

Η θεατρική τέχνη είναι καθυστερημένη σε σχέση με τις άλλες τέχνες. Αναλύοντας την, βρίσκουμε έξον απ' τη δραματική λογοτεχνία, τη ραπτική τέχνη και την

τέχνη του φωτός, τη ζωγραφική, και την ὄρχηση που σιγοντάρουν τη μιμική—πῶς τὸ πρωταρχικὸ στοιχείο.—καὶ τὸν ἔναρθρο λόγο.

Μία μερική ἐπισκόπηση θὰ μᾶς βοηθήσει στὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἀτμόσφαιρας πού μέσα της κινήθηκε τὸ μεταπολεμικὸ θέατρο.

Γιὰ τὴ δραματικὴ λογοτεχνία δὲ θὰ μιλήσουμε. Πρέπει ὅμως νὰ πούμε πῶς ἡ ντόπια δραματικὴ παραγωγή δὲν μποροῦσε νὰ ποδίσῃ τὴν ἐξέλιξη τοῦ θεάτρου, μὰ κι' εἶναι γνωστὸ πῶς τὸ διεθνὲς ρεπερτόριο ἦταν καὶ εἶναι πάντα ὁ μεγαλύτερος τροφодότης τῶν θεάτρων μας.

Ἡ ὄρχηση στὸν τόπο μας δὲν καλλιεργήθηκε ποτέ συστηματικὰ ἐξὸν ἀπ' τὴν λιγύχρονη δράση τῆς Ἰσαιδώρας Δούγκαν στὰ περασμένα χρόνια. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἔχει τὸ κοινὸ μας πλέρια ἀντίληψη τῆς Τερψιχόριας τέχνης. Στὰ τελευταῖα μόλις χρόνια ἀρχίνησε μιὰ κίνηση πού σήμερα ἔχει κι' ὅλας νὰ μᾶς δείξει ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Σημειώνουμε τὴν δράση τοῦ χορογράφου κ. Γριμάνη, καὶ τῶν καθηγητριῶν ρυθμικῆς καὶ πλαστικῶν χορῶν κ. κ. Κ. Πράσινα, Zordan, Τίλδ. Βάϊντα κ. ἄ.

Ἡ ζωγραφικὴ τέχνη μὲ τὴ σχολὴ καλῶν τεχνῶν μᾶς ἔδωσε πολλὰ καὶ καλὰ ταλέντα. Μὰ ἡ σκηνογραφία εἶναι ξεχωριστὸς τομέας τῆς ζωγραφικῆς, πού θέλει ιδιαίτερη μόρφωση καὶ ἐπίδοση. Γι' αὐτὸ καὶ ὡς χθὲς ἀκόμα δὲν εἶχαμε σκηνογράφους. Ὁ Κλώνης εἶναι ὁ πρῶτος πού ἐργάστηκε συστηματικὰ κάτω ἀπ' τὴν καθοδήγηση τοῦ Σ. Μελά στὴν Ἐλευθέρα Σκηνή. Τὸ παράδειγμα του θέλησαν ν' ἀκολουθήσουν κι' ἄλλοι δίχως ὅμως ἀξιοπρόσεχτα ἀποτελέσματα.

Ἡ Μουσικὴ ὁμολογοῦμε πῶς τὴν τελευταῖα δεκαετία ἀνθίσει πραγματικὰ στὴν πρωτεύουσα. Τὸ Ὠ-

δεῖο Ἀθηνῶν καὶ τὸ Ἑλληνικὸ καὶ ἔπειτα Ἐθνικὸ Ὠδεῖο τοῦ κ. Καλομοίρη μᾶς ἔδωσαν μουσικοὺς πρώτης γραμμῆς.

Εἰδικούς μακετίστες κουστουμιῶν δὲν ἔχουμε, ἐξὸν ἀπ' τὸν μοναδικὸ κ. Φωκᾶ τοῦ Ἐθνικοῦ. Ὅπως δὲν ἔχουμε καὶ εἰδικούς μηχανικοὺς σκηνῆς καὶ φωτισμοῦ, γιατί αὐτὰ τὰ τελευταῖα στὴν Ἑλλάδα εἶναι τόσο πίσω, ὅσο στὰ 1850 στὴν Εὐρώπη.

Κι' ἐρχόμαστε τώρα στὶς σχολές θεάτρου. Σήμερα ἐκτὸς ἀπ' τὴν Ἐπαγγελματικὴ σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, καὶ τὴν Ἐπαγγελματικὴ σχολὴ τῆς Λαϊκῆς Σκηνῆς τοῦ κ. Καραντινοῦ, λειτουργοῦν μονοτάξιες σχολές στὰ διάφορα Ὠδεῖα. Γενικά ὡς τὰ 1925 πού πρωτοἰδρύθηκε ἡ Ἐπαγγελματικὴ σχολὴ δὲν εἶχαμε ὀργανωμένες συστηματικὲς σχολές. Ἔτσι οἱ θεατρίνοι μας, μικροὶ καὶ μεγάλοι εἶναι δημιουργήματα τοῦ μπαλκοσένικου. Κι' εἶναι βέβαια σωστὸ πῶς τὸ μπαλκοσένικο κάνει τὸ θεατρίνο, ὅμως εἶναι ὅμοια σωστὸ πῶς ἡπραχτικὴ μονάχα καὶ ἡ πείρα δὲν φτάνουν. Ἀπόδειξη ἡ πιότεροι ἀπ' τοὺς θεατρίνους. Ταλέντα πρώτης ποιότητος μὲ κατάρτιση τελευταίου βαθμοῦ Πάστες δηλαδὴ μὲ καλὰ ὑλικά καὶ εὐκολοζύμωτες μὰ δίχως καμμιά κατεργασία. Εἶναι ἴσως δύσκολο νὰ φανταστῇ κανεὶς τί θὰ μποροῦσε νὰ δώσῃ ὅλη ἡ σειρά τῶν ξεχωριστῶν μας θεατρίνων, ἀν κοντὰ στὸ ἀναμφισβήτητο ταλέντο τους εἶχαν κι' ἀνάλογη θεωρητικὴ κατάρτιση.

Ἡ νεώτερη γενεὰ τῶν θεατρίνων μας κατάλαβεν εὐτυχῶς τὴν ἀνεπάρκεια τῆςπραχτικῆς μόρφωσης καὶ σήμερα ἔχουμε τὴν Ἐλένη Παπαδάκη, τὴν Κατίνα Παζινοῦ, τὴ Μιράντα Μυράτ, τὴν Ἀλίκη Μουσοῦρη καὶ τὴν Ἀνδρεάδου, ὅπως ἔχουμε τὸν Μινωτῆ, τὸν Μυράτ (υἱόν), τὸν Καροῦσο, τὸν Πα-

πᾶ, τὸν Γλυκό, τὸ Μουσοῦρη καὶ τὸν Μαμία, ταλέντα ἀξιόλογα καὶ μαζὺ δουλεμένα. Θᾶπρεπε ὅμως νὰ δοθῇ πιότερη προσοχὴ στὴν κατάρτιση τῶν νέων μας καλλιτεχνῶν, κατάρτιση πού πρέπει νᾶναι ὀλόπλευρη καὶ ὀλοκληρωμένη.

Ἀφήσαμε τελευταῖα τὸ σοβαρότερο συντελεστὴ τῆς ἀρτίας σκηνικῆς ἐμφάνισης. Τὸν σκηνοθέτη, πού σιὰ τελευταῖα 30 χρόνια παίζει τὸ δύσκολότερο καὶ μεγαλύτερο ρόλο στὸ Παγκόσμιον θέατρο. Γιατί εἶναι ὁ διευθύνων κριτικὸς νοῦς, ὁ τεχνίτης πού θὰ στρογγυλέψῃ καὶ θὰ ἑναρμονίσει, ὅλο τὸ διάφορο καὶ πολύμορφο ὕλικὸ πού χρειάζεται ἡ σκηνικὴ τέχνη.

Στὴν Ἑλλάδα σκηνοθέτες μὲ τὴν κύρια σημασία τῆς λέξης δὲν ἔχουμε πολλούς. Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Κ. Χρηστομάνο καὶ τὸν Θωμᾶ Οἰκονόμου, πού δὲν ζοῦνε πιά, πρώτη καὶ καλύτερη μέσα στοὺς σύγχρονους ἡ Μαρίκα Κοτοπούλη, ἡ θεατρίνα καὶ δασκάλα. Γι' αὐτὴ τὴν τελευταῖα τῆς ιδιότητος, μονάχα ὅσοι ξέρουν τὰ θεατρικά μας παρασκήνια μποροῦν νὰ μιλήσουν, γιατί ἡ ποιὸ μεγάλη θεατρίνα πού γέννησε ἡ Ἑλλάδα, εἶναι καὶ ἡ ποιὸ μεθοδικὴ δασκάλα. Δημιουργημάτα τῆς εἶναι σκεδὸν ὅλοι οἱ νεώτεροι θεατρίνοι. Ἡ σκηνοθετικὴ τῆς ἀντίληψη εἶναι μοντέρνα. Ὅσοι παρακολούθησαν τὶς τελευταῖες παραστάσεις τοῦ θιάσου τῆς καὶ τοῦ θιάσου συνεργασίας—εἶχε αὐτὴ τὴ σκηνοθεσία—, διαπίστωσαν τὴν ἀπλότητα τῆς ρεζίτις, τὴ φυσικότητα καὶ μαζὺ τὴν καταπληχτικὴ τῆς ἰκανότητα, στὸ νὰ δημιουργῇ ἀτμόσφαιρα κατάλληλη. Μὲ λίγα πράγματα, μὰ μὲ τὴ θέρμη τῆς ψυχῆς τῆς πιότερο, μᾶς ἔδωσε καὶ Ρουσιᾶ Δοστογεφσκικὴ καὶ Ἀγγλία τοῦ Σῶου καὶ Ἰταλία τοῦ Τζακόζα καὶ Ἑλλάδα τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων.

Ὁ Σπύρος Μελάς δεύτερος, Σκη-

νοθέτης μὲ illusion καλλιτεχνικὴ, μὲ φωτιά καὶ μὲ φινέτσα ἔδωσε μὲ τὸ «Θέατρο Τέχνης» (Μάιος—Σεπτέμβριος τοῦ 1925) πρῶτα καὶ μὲ τὴν «Ἐλεύθερη Σκηνή» (1929) ἔπειτα τὴ χαριστικὴ βολὴ στὴ ρουτίνα καὶ τὴν τσαπατσουλιά τοῦ μεταπολεμικοῦ θεάτρου. Τὸ θέατρο τοῦ Μελά εἶναι ζωντανό, πηγαῖο, ἐνδιαφέρον. Ὁ σκηνοθέτης προσέχει τὶς γενικὲς γραμμὲς καὶ τὸ πνεῦμα. Ἀποφεύγει τὰ εὐκόλα ἐφέ χωρὶς νὰ παραμεριάζῃ τὴ θεαματικότητα. Ὁ Μελάς ἔφερε στὴν Ἑλλάδα ὅλη τὴν σπιρτόζα λεπτότητα τῆς Γαλλικῆς σκηνοθεσίας τοῦ Ζεμιέ.

Ὁ Φῶτος Πολίτης, μακαρίτης ἐδῶ καὶ δύο μῆνες, τρίτος στὴ σειρά. Σκηνοθέτης τοῦ θιάσου τῆς Ἐταιρείας τῶν θεατρικῶν συγγραφέων στὰ 1918 (γιὰ ἓνα μονάχα ἔργο), τῶν παραστάσεων τῆς Ἐπαγγελματικῆς σχολῆς θεάτρου στὰ 1914 καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἀπ' τὴν ἰδρυσὴ του, στάθηκε χαλκέντερος μαχητῆς ἐναντὶα στὴν προχειρότητα καὶ τὴν ἀμάθεια. Ἰδεαλιστῆς καὶ μάλιστα ἐπικίνδυνος ἀτομιστῆς, πίστευε στὴ πνευματικότητα τῆς σκηνοθεσίας καὶ ἄφηνε ὀλοτέλα ἀτόνιστο τὸ κοινωνικὸ περιεχόμενον τῶν ἔργων. Σπουδασμένος στὴ Γερμανία, μᾶς ἔδωσε μίαν ἐπιτυχημένη ἔκδοση τοῦ Θεάτρου, τοῦ μεγάλου δασκάλου Reinhard. Μὲ τὰ πλούσια μέσα τῆς Ἐθνικῆς σκηνῆς κατάφερε νὰ μᾶς δώσῃ γιὰ πρώτη φορά, ὅλη τὴ μεγαλοπρέπεια πολὺπρακτων καὶ δύσκολων ἔργων. Μονάχα πού τοῦ ἄρεζαν ὁ πολὺς φωτισμὸς, τὰ σκηνικά κοῦ καὶ τὰ ἐφέ, γι' αὐτὸ καὶ χαρακτηρίστηκε ἀρχοντοχωριάτης. Ὁ θάνατός του μᾶς ἐστέρησε ἀπ' ἓνα ξεχωριστὸ καὶ μελετημένο σκηνοθέτη (περισσότερα βλέπε στὴ μελέτη μου «Ὁ Φῶτος Πολίτης καὶ τὸ θέατρο» στὸ περιοδικὸ «Μακεδονι-

κὲς Μέρεις» τῆς Θεσνίκης, Νοέμβρης — Δεκεμβρίας 1934).

Τέταρτος ὁ Ροντήρης, τῶρα σκηνοθέτης τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Γιὰ τὸ ἔργο του δὲν μποροῦμε νὰ μιλήσουμε ἀκόμα, οὔτε καὶ γιὰ τὴ σκηνοθετικὴ του μανιέρα. Ὅμως στὸ πρόσωπό του γνωρίσαμε ἕνα σεμνὸ καὶ βαθυστόχαστο μελετητὴ τοῦ Γερμανικοῦ Θεάτρου, ποῦ μᾶς ὑπόσχεται πολλὰ γιὰ τὸ κοντινὸ μέλλον.

Αὐτὴ εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ ἱστορία καὶ κριτικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ καλλιτεχνικοῦ ὕλικου ποῦ διαθέτουμε. Βέβαια μιλώνοντας γιὰ Θεάτρο, ἐννοοῦμε τὴν Ἀθήνα. Γιατὶ ἀφροντισιὰ καὶ κακὴ ἀντίληψη ἔκανε ὥστε στὴν Πρωτεύουσα νὰ μαζευτῆ ὅλη ἡ κίνησις. Ἐμεῖς στὴν ἐπαρχία, ζοῦμε μὲ τὰ ψύχουλα τοῦ

τραπεζιοῦ τῆς πόλης τῆς Παλλάδας, νόσταλγοὶ μιᾶς κατάστασις ποῦ σὲ κάποιον μᾶς πέρασμα ἀπ' τὰ μεγάλα κέντρα, νοιώσαμε. Αὐτὴ ἡ προνομιακὴ θέσις εἶναι κείνη ποῦ ὠδήγησε τὸ θεάτρο μᾶς στὶς δύσκολες στιγμὲς ποῦ πέρναει. Εἶναι δὲ φυσικὸ νὰ μὴν μπορεῖ μιὰ Ἀθήνα νὰ συντηρῆ τόσα Θεάτρα πρόζας, τόσα μουσικὰ θεάτρα καὶ ἄλλους τόσους κινηματογράφους. Καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ λέμε πῶς τὸ μέλλον τοῦ Θεάτρου μᾶς ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντες μὰ καὶ ἀπὸ τὸ ξάπλωμά του στὴν Ἑλληνικὴ ἐπαρχία μὲ τὸ κοινὸ ποῦ διψᾷ γιὰ σοβαρὸ θέατρο καὶ γιὰ καλλιτεχνικὴ γενικὰ τροφή.

ΤΑΚΗΣ ΜΟΥΖΕΝΙΔΗΣ

Καθηγητὴς τῆς Δραματικῆς

Θεσνίκη 20)1)35

Τοῦ Hans Richterman

Ο ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟΣ ΑΔΕΡΦΟΣ

Ὁ ὠραῖος μου ἀδελφὸς ποῦναι στὰ ξένα ἔχει ἕνα γράμμα του γιὰ τὴ ὑγεία του νὰ μᾶς στείλῃ ἀπὸ τὸν περασμένο τὸν Ἀπρίλη. Τί νάχουν τὰ χέρια του τ' ἀγαπημένα ;

Διαβάζω τὰ τελευταῖα του ἀποσταλμένα... οἱ λόγοι του σὰν ἔμπιστοι ὅλοι φίλοι κρεμοῦν σὰν τίς ὀπῶρες ἀπ' τὰ χεῖλη τῶν συλλαβῶν, ποῦ ἐγράφησαν γιὰ ἔμένα...

Ἄρρωστος εἶναι ; Ἐμπρὸς μου πᾶνε σὰ λειτανεῖες οἱ ἴσκιοι τῶν ὑποψιῶν καὶ μὲ τρομάζουν : Ἄρρωστος θάνατι !

Καὶ τὴν ἐσπέρα ἡ γλύκα τῶν χαμένων του λογιῶν μὲ πένθιμη ἐξουσία θὰ μὲ ῥάνη σὰ νάχα κάποτε πεθάνει...

(Ἀπ' τὰ Γερμανικά)

Ν. Δ. ΠΑΠΠΑΣ

ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗ, ΑΝΘΟΥΛΑ, ΑΓΝΩΡΙΣΤΗ

ὑπὸ ΓΙΑΓΚΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τρία ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ. «Ἡ Φαρμακωμένη», ἢ «Ἀνθούλα», ἢ «Ἀγνώριστη», ἀποτελοῦν ἕνα τρίπτυχο ἀγνῶν παρθενικῶν τύπων. Ὁ Ἐθνικὸς Βάρδος, ὅσο κι' ἂν εἴχε στυλῶσι τὸ θεμελιώδη ῥυθμὸ τῆς ποιήσεώς του εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἐθνικότητος, ὅσο κι' ἂν εἴχε κλείσι μῆσα του τὴν Ἑλλάδα, δίνει στὸν ἑαυτὸ του τὴν εὐκαιρία, σὰ γιὰ ξεκούρασμα καὶ σὰν ἀνάπαυλα στὸ μεγαλόπνοο Ἐθνικὸ τοῦ ἔργο, ν' ἀσχοληθῆ καὶ μὲ ἄλλα θέματα καὶ μάλιστα αἰσθηματικῆς, λυρικῆς ἐμπνεύσεως. Ἔτσι, μεταξὺ τῶν ἄλλων, τὸν συγκινεῖ ἰδιαίτερα ἡ κόρη ποῦ φαρμακώθηκε, ἡ ἔρημη κι' ὀρφανούλα κόρη, καὶ τραγουδεῖ τὴν «ἀγνώστη» μὲ τὰ ὠραῖα κάλλη... Καὶ στὰ τρία αὐτὰ ποιήματα φανερῶνται ἡ εὐαισθησία τοῦ Σολωμοῦ, ἡ πλουσία κι' αἰσθηματικὴ του φύσις, ἡ λεπτότης τῶν αἰσθημάτων του, ὅ,τι χαρακτηρισρίζουν τὸν ἀνώτερο κι' ἐξυψωμένον ἄνθρωπο.

Στὴ «Φαρμακωμένη» συγκινεῖται, πάσχει, ὑποφέρει γιὰ τοῦ κόσμου τὴν καταλαλιά, ποῦ ἐσυκοφάντησε μιὰ δυστυχισμένη κόρη, ἀλλὰ καὶ θλίβεται καὶ κλαίει, μὲ ψυχὴ μικροῦ παιδιοῦ, γιὰ τὸ θάνατο τῆς ἀγαπημένης του φίλης.

«Ὁ Παρθένε ! Ἄν ἠμπόρειαν οἱ κλάψαις πεθαμένου νὰ δώσουν ζωὴ, τόσαις ἔλαμα κλάψαις γιὰ σένα, ποῦ θέλ' ἔχεις τὴν πρώτη πνοή.»

Στὴν «Ἀνθούλα» βλέπομε πάλι τὸν εὐαίσθητο καὶ αἰσθηματικὸν ἄνθρωπο, ποῦ συγκινεῖται ἀπὸ τὸν

πόνο μιᾶς ἔρημης ὀρφανῆς κόρης, καὶ ποῦ γι' αὐτὸ τὴν ἀγαπᾷ ἀκόμα περισσότερο, καὶ θέλει νὰ τὴν προστατεύσῃ, νὰ τὴν σώσῃ ἀπ' τὸ χαμό, ἀπὸ τὰ βρόχια ποῦ τῆς σταίνει ὁ κόσμος, καὶ τὴν προσκαλεῖ γλυκὰ μὲ τὸ «Ἐλα μαζύ μου, Ἀνθούλα», μ' ὅλη τὴ θερμὴ τῆς ἀνωτέρας ἀγάπης του, ποῦ προδίδει εὐγένεια καὶ λεπτότητα ψυχῆς. Ἡ «Ἀνθούλα» εἶνε ἀπὸ τὰ λίγα, τὰ ἐλάχιστα ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ ποῦ ἐκδηλώνεται ὑποκειμενικὰ τὸ αἶσθημά του, καὶ φαίνεται ἔτσι καθάρᾳ, ἡ προσωπικὴ νὰ ποῦμε αὐτὴ ἐρωτικὴ ἐξομολόγησι τοῦ ποιητῆ.

Στὴν «Ἀγνώριστη», παρουσιάζεται πάλι ὁ εὐαίσθητος ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ αἰσθήματος, μὲ ἀντικειμενικότητα ὅμως καὶ ὄχι ὑποκειμενικὰ, ὅπως στὴν «Ἀνθούλα». Ἡ ὁμορφιά, ὅπου καὶ ὅπου καὶ νᾶναι, συγκινεῖ τὸν ποιητὴ. Τὴν ἀγνώστη ἐκείνη, καθῶς κατεβαίνει ἀπ' τὸ βουνό, καὶ θαυμάζει, ἀλλὰ κι' εὐθὺς τὴν ἐρωτεύεται. Ἐκείνη ἀνυποψίαστη περνᾷ καὶ χάνεται. Ἡ ἀγνώριστη ἔμεινε γιὰ τὸν ποιητὴ γιὰ πάντα ξένη. Τί μὲ τοῦτο ; Ἡ αἰσθηματικὴ φύσις τοῦ ποιητῆ δὲ δεσμεύεται, τὸν πόνο του τὸν ἔκαμε τραγοῦδι...

Ἡ «Φαρμακωμένη» καθῶς θὰ ἰδοῦμε, ὑπῆρξε πράγματι, πρόκειται περὶ φιλικοῦ προσώπου στενὰ συνδεδεμένου μὲ τὸ Σολωμό. Ἡ «Ἀνθούλα» καὶ ἡ «Ἀγνώριστη» ποιοὺς ξέρει... Ἴσως ναί, καὶ Ἴσως ὄχι. Τὰ ποιητικὰ πλάσματα εἴτε ὑπάρ-

χουν και τὰ πλαισιώνει ὁ ποιητής, εἴτε τῆς φαντασίας εἶνε γέννημα:

«Η ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗ»

Φύσις ῥωμαντική, ιδιοσυγκρασία ποιητική, ὠραία, αἰσθαντική «ἄνθος τῶν Παρθένων» καθὼς θὰ ἔλεγε ὁ Κάλβος, ἡ Μαρία Παπαγεωργοπούλου ἢ «Φαρμακωμένη» τοῦ Σολωμοῦ. Τὸ δράμα—γιατὶ περὶ δράματος πρόκειται— λαμβάνει χώραν στὴ Ζάκυνθο στὰ 1826. Ὁ ἔρωσ, τὸ μεγάλο αὐτὸ αἶσθημα τῶν καιρῶν καὶ τῶν αἰῶνων κοστίζει κάποτε πολὺ ἀκριβὰ. Ἡ ἀξία του εἶνε πολὺ μεγάλη καὶ ἡ Μαρία Παπαγεωργοπούλου ἐπλήρωσε καὶ αὐτὴ τὴν ὀφειλὴν. Τὸ ὠραῖο νησί δὲν ἐξέθρεψε μόνο ποιητὰς, ἀλλὰ καὶ εὐαίσθητες καρδιές, εὐγενικὲς ὑπάρξεις, πλημμυρισμένες ἀπὸ αἶσθημα, αἶσθημα βαθύ, μ' ὅλα τὰ κατὰ καὶ τὰ ὑπὲρ τῆς ῥωμαντικῆς ἐκείνης ἐποχῆς. Μιά ψυχικὴ τραγωδία, μιὰ δυνατὴ ἀπογοήτευσις, ὠδήγησε τὴ δυστυχισμένη κόρη ὡς τὸ θάνατο.

Ἡ Μαρία Παπαγεωργοπούλου ἀγαπᾷ ὀρμητικὰ, μὲ πάθος, μ' ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ἀγνοῦ ἔρωτός της ἕναν ὠραῖο Βενετό. Ὁ ἔρωσ αὐτός, Αἰμίλιος τὸ ὄνομά του—τὸ ἄλλο δὲν εἶνε γνωστὸ— καλὸς μουσικοδιδάσκαλος ἔδιδε μαθήματα πιάνου στὴ Μαρία. Κι' αὐτὸς τὴν ἀγαπᾷ ἐξίσου καὶ τὴν ὑπόσχεται γάμο. Ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, ὅταν ἀποκαλύπτεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὸν ὁποῖον εἶχε πλέξει τὰ ὠραιότερα ὄνειρα, ποῦ ἀποτελοῦσε τὸ ἰδανικὸ τῆς ψυχῆς τῆς Μαρίας, ἦταν σύζυγος καὶ πατέρας παιδιῶν στὴν Ἰταλία. Ἡ Μαρία ἀπελπίζεται, ἀπογοητεύεται. Ἐνας ὀλόκληρος κόσμος συντρίβεται μέσα της. Ὅλα ἐχάθησαν γι' αὐτὴν. Ἡ ζωὴ δὲν ἔχει πιά κανένα νόημα, ἀφοῦ ὀλόκληρος ὁ κόσμος δὲν ἦταν γι' αὐτὴν, παρὰ Ἐκεῖνος.

Ὁ Σολωμὸς φίλος στενὸς τῆς οἰκογενείας Παπαγεωργοπούλου

τιμᾶται ἰδιαίτερος καὶ θαυμάζεται ἀπὸ τὴ Μαρία, ἡ ὁποία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὁμορφιά της, εἶχε ἐξαιρετικὴ μὀρφωσι καὶ καθόλου καλλιτεχνικὴ ἀνάπτυξη. Γι' αὐτὸ ἡ Μαρία στὸ βαθὺ πόνου της, στὴ μεγάλη μελαγχολία της, ὅταν ὁ ποιητῆς τὴ ρώτησε: «Τί ἔχεις;» δὲ διαστάζει νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ τὴ σκέψη της ἢ μᾶλλον τὴν ἀπόφασί της, ὑπὸ τύπον ὅμως ἀστείότητος, μὲ τὰ λόγια: «Θὰ πεθάνω, φαρμάκι θὰ πῶ». Ὁ Σολωμὸς φαίνεται πὼς δὲν τὸ πίστεψε. Δὲν ἔδωκε τὴν ἀνάλογη σημασία. Ἴσως γιὰ τὸ τοῦ εἶχε εἰπῆ χαμογελῶντας, καθὼς ὑποσημειώνει ὁ ἴδιος στὸ σχετικὸ τοῦ ποιήμα. Γιὰ νὰ προσθέσῃ: «Ὅμως ἦτο στοχαστικὴ». Τὸ τελευταῖο τοῦτο τοῦ ἔρχεται μᾶλλον στὸ νοῦ μετὰ τὸ τραγικὸ γεγονός.

Ὁ θεληματικὸς θάνατος τῆς Μαρίας δίνει ἀφορμὴ σὲ σχόλια καὶ συζητήσεις. Αὐτοκτονία κόρης καὶ μάλιστα σ' ἕνα νησί, στὸ στενὸ κοινωνικὸ τοῦ κύκλου, ἀποτελεῖ σημαντικὸ γεγονός. Λέγοντας χίλια δυὸ καὶ ὑπονοοῦντας περισσότερα, εἰς βάρος πάντα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως τῆς δυστυχισμένης κόρης, ἡ μνήμη της βεβηλώνεται. Ὁ Σολωμὸς ποῦ τόσο καλὰ ἐγνώριζε τὴν εὐαίσθητη καὶ σεμνὴ κόρη, δὲν μπορεῖ νὰ μείνῃ ἀπαθὴς καὶ ἀσυγκίνητος σὲ ὅσα ἀκούει. Αἰσθάνεται δυσφορία καὶ ἀγανάκτηση γιὰ τὴν κακογλωσιὰ τοῦ κόσμου, γιὰ τὴν ἀδικία ποῦ γίνεται σὲ μιὰ ἀγνή, σὲ μιὰ πεθαμμένη κόρη, κι' ἔρχεται ὁ ποιητῆς ν' ἀποκαταστήσῃ τὴ συκοφαντημένη μνήμη της μὲ τὸ ποιήμα του «Ἡ Φαρμακωμένη» τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ τὴ γνώμη μας καὶ γενικώτερο χαρακτηριστῆρα καὶ γενικώτερο νόημα. Καυτηριάζει τὴν κακία τοῦ κόσμου. Αὐστηρὰ καὶ ἐπιτακτικὰ σὲ ὕφος ἠθικοῦ κηρύγματος, μ' ὅλη τὴ λυρική καὶ φιλοσοφικὴ του σκέψη ἐ-

πιβάλλει στὸν κόσμο τὴ σιωπὴ, ὡς νὰ μὴ θέλῃ οὔτε ἕνας ἀσεβὴς ψιθυροὺς νὰ φτάσῃ ὡς Ἐκείνην καὶ νὰ ταράξῃ τὸν Αἰώνιον ὕπνου της...

«Σὺπα κόσμε! Κοιμᾶται στὸ μνήμα,

καὶ κοιμᾶται ταρθένα σεμνῆ...»

Καὶ πράγματι, λέγεται, ὅτι τὸ ποιήμα αὐτὸ ἔκαμε τόση ἐντύπωση, ὥστε ἀμέσως τὴν ἴδια ἡμέρα, ὅλο τὸ ρεῦμα ἐγύρισε ὑπὲρ τῆς Φαρμακωμένης. Ὁ ποιητῆς ἀποθεώθηκε γιὰ δευτέρη φορά—ἡ πρώτη ἦταν ὅταν ἔβγαλε τὸν Ὑμνο στὴν Ἐλευθερία—καὶ ὁ τάφος τῆς τραγικῆς αὐτῆς κόρης γιὰ μέρες ἦταν προσκύνημα, σκεπασμένος μὲ σωροὺς ἀπὸ λουλούδια...

Ὁ Σολωμὸς καὶ ὕστερα ἀπὸ καιρὸ δὲ ξεχνᾷ τὴ «Φαρμακωμένη». Λέγεται μάλιστα πὼς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του μιλοῦσε γι' αὐτήν... Ἐπτὰ χρόνια μετὰ τὸν θάνατό της τῆς ἀφιέρωσε καὶ δεῦτερο ποιήμα, μὲ τὸν τίτλο: «Ἡ Φαρμακωμένη

στὸν Ἄδη». Καὶ μιλεῖ ἐκεῖ μὲ πικρα πάλι ἡ Μαρία:

«Ὁνειρο κακὸ γιὰ μένα

Νιότη, ἀγάπη καὶ ζωὴ.

Ὅλα ὄνειρατα στὸν κόσμου.

Ναί, κ' ὁ θάνατος τὰ λυεῖ.»

Καὶ οἱ ἥσκιοι τοῦ Ἄδη, λέγει ὁ ποιητῆς:

«Ἐκυτιόσανε τὰ χέρια

καὶ τὸ μέτωπο τῆς νιᾶς

ὅπου ἐτρέμαν τὰ λουλούδια

τὰ λαμπρὰ τῆς Παρθενιάς...»

Κ' ἔτσι ὁ Σολωμὸς τῆς προσέφερε μνημόσυνο αἰώνιο πόνου καὶ συμπαθείας. Μὲ τὴν ποίησή του καὶ τὸ καθόλου ἠθικὸ κήρυγμα ἀπεκατέστησε τὴ μνήμη μιᾶς συκοφαντημένης ἀδικημένης κόρης, μιᾶς λεπτῆς κι' εὐαίσθητου ὑπάρξεως ποῦ ὁ κόσμος τῆς ἐφώναζε τόσα...

Ἄθῆνα ΓΙΑΓΚΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Στ' ἄλλο φύλλο: «Ἀνθούλα», «Ἀγνώριστη».

ΟΤΑΝ ΟΙ ΘΥΜΗΣΕΣ ΞΥΠΝΑΝΕ...

Στις ἱερὰς τῶν Γονέων μου Σκιὰς

Τὶς ὥρες τὶς μελάγχολες, τῆς μοναξιάς τὶς ὥρες
σὰν ἀπὸ λήθαργο βαθύ οἱ θύμησες ξυπνᾶνε...
τῆς Νοσταλγίας τὸ στρατὶ ἀκολουθῶντας, πᾶνε
στῶν παιδικῶν μου στοχασμῶν τὶς μαγεμμένες χῶρες...!

Σὰν σ' ἱερὸ προσκύνημα θλιπτὲς καὶ πενθοφόρες,
μέσα ἀπὸ συντρίμματα ἰδανικῶν περνᾶνε...
φθάνουνε στὶς γαλήνιες τῶν πεθαμμένων χῶρες
καὶ ἔμπρὸς σὲ τάφους «Προσφιλῶν» θλιμμένες σταματᾶνε...!

Τὸ διάβα τους πιά δὲν μποροῦν νὰ συνεχίσουν. Σβύνουν...!
μέσα στὴ νεκρικὴ σιγὴ μ' ἐγκαταλείπουν Μόνο,
γονατιστὸν ἔμπρὸς στοὺς σταυροὺς τῶν τάφων, σὲ μιὰν ἄκρη!

Μένω βουβὸς στὸν σπαραγμὸ καὶ στὸ μεγάλο πόνου
τῶν πληγωμένων σωθικῶν ποῦ μέσ' τὰ βᾶθη κλείνουν
κάποιο κρυφὸ παράπονο, ποῦ ξεχειλάει σὲ δάκρυα...!

ΤΩΝΗΣ ΠΑΛΤΣΟΣ—ΛΑΡΙΣΑΙΟΣ

(Ἄπ' τὴν «Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία»
ἐκδόσις Νεολ. Τέχνης—Ἀθήνα 1933)

ΠΑΡΘΕΝΟΓΕΝΕΣΗ

Α. ΦΥΣΙΚΗ ΠΑΡΘΕΝΟΓΕΝΕΣΗ

Σωματικά και γενετικά κύτταρα.

Είναι γνωστό, ότι κάθε ζωντινός οργανισμός αποτελείται από πολύ μικρά στοιχεία, τα κύτταρα. Έχει δε την ιδιότητα να αναπληρώνει κάθε ζημία, που συμβαίνει στα κύτταρα αυτά, με άλλα καινούργια. Γιατί χωρίς καμιά σχεδόν διακοπή κάθε κύτταρο διαφέρει σε δύο, τα δύο σε τέσσερα και καθεξής. Η αναδημιουργία δε αυτή των καινούργιων κυττάρων είναι πολύ εντατική σ' ένα νεαρό οργανισμό. Όλονεν δέ γίνεται πιο δύσκολη σε οργανισμούς, που αρχίζουν να χάνουν τη ζωτικότητα τους, να γερονούν. Τα κύτταρα όμως σ' ένα οργανισμό είναι δύο είδη: Ένα είδος είναι αυτά, που αποτελούν όλα τα όργανα και έχουν διαφοροποιηθεί σε ώριμες λειτουργίες και άλλα, που χρησιμεύουν μόνο για την αναπαραγωγή του είδους. Τα πρώτα είναι τα σωματικά κύτταρα και τα δεύτερα τα γενετικά. Για τα δεύτερα δουλεύουν σ' όλη τους τη ζωή τα πρώτα. Άλλωστε ο προορισμός κάθε ενόργανου όντος είναι ένας: η αναπαραγωγή!

Γονιμοποίηση. Τα γενετικά κύτταρα έχουν λοιπόν τον προορισμό να αναπαράγουν το είδος και να μη το αφήσουν να εκλείψει. Είναι δε όπως ξέρουμε όλοι μας δύο είδη: τα γενετικά κύτταρα, που παράγει το θηλυκό, οι θηλυκοί γαμέτες, όπως τα λέμε ή τα ωάρια αν θέλετε, και κείνα που παράγει το αρσενικό, οι αρσενικοί γαμέτες, τα σπερματοζωάρια. Για να παραχθῆ τώρα νέο άτομο πρέπει ένα ωάριο και ένα σπερματοζωάριο να συγχωνευθούν και να γίνουν ένα κύτταρο, το αυγό. Το φαινόμενο αυτό, που το λέμε γονιμοποίηση είναι σχεδόν γενικό σ' όλα τα ζώα. Όταν εξετάζει κανείς επικλώματα τα φαινόμενα αυτά νομίζει, ότι το αυγό μόνο

του παράγει το νέο άτομο. Μόλα ταυτα χωρίς τη γονιμοποίηση το αυγό καταστρέφεται, πεθαίνει χωρίς να εκτελεσει το προορισμό του. Για να αναπτυχθεί σε τέλειο οργανισμό χρειάζεται τη γονιμοποίηση επέμβαση του σπερματοζωαρίου.

Τι είναι παρθενογένεση. Γενικός λοιπόν κανών για την ανάπτυξη του ωαρίου σε τέλειο οργανισμό είναι η γονιμοποίηση. Φαίνεται πραγματικά σαν ο νόμος αυτός να είναι απόλυτος. Και όμως, όπως σ' όλες τις κατευθύνσεις και κατακτήσεις του ανθρώπινου πνεύματος τίποτε δεν είναι απόλυτο, έτσι και δω η γονιμοποίηση είναι φαινόμενο σχετικό. Δηλ. θέλω να πω, ότι είναι στη Φύση ζωα, που αναπαράγονται μόνο με το θηλυκό γένος, χωρίς την εγωϊστική επέμβαση του αρσενικού. Αυτό το φαινόμενο, ένα ωάριο δηλ. χωρίς να γονιμοποιηθῆ να αναπτύσσεται σε τέλειο οργανισμό το λέμε παρθενογένεση,

Η παρθενογένεση στις μέλισσες. Θα αναφέρω δυο παραδείγματα παρθενογένεσης για να δοῦμε σε τι συνίσταται το φαινόμενο αυτό και πώς εξηγείται. Το πρώτο παράδειγμα είναι η παρθενογένεση στις μέλισσες. Είναι πολύ γνωστό, ότι τα έντομα αυτά ζουν σε κοινωνίες, που αποτελείται ή κάθε μία από τη Βασίλισσα, τις εργάτριες και τους κηφήνες. Η Βασίλισσα μιὰ φορά στη ζωή της θα βγῆ από την κυψέλη για το γαμήλιο ταξίδι της, τη νυμφική πτήση. Παρακολουθείται δε μόνο από κηφήνες, που είναι οι αρσενικοί κάτοικοι της κυψέλης. Ο σκοπός δε του ταξιδιού της είναι να γονιμοποιηθῆ από τους κηφήνες. Πραγματικά όμως δεν συμβαίνει αυτό. Γιατί τα σπερματοζωάρια δεν χρησιμοποιούνται άμεσα άλλ

αποθηκεύονται σε ειδικό μέρος στα γενετικά της όργανα και κεί μένουνε χρόνια χωρίς εννοείται να χάσουν τη ζωτικότητα τους

Άμα επιστρέψει ή «γαμήλιος πομπή» ή Βασίλισσα κλείεται πια σ' όλη της τη ζωή μέσα στη κυψέλη και αποκλειστικό σκοπό της έχει να γεννή αυγά, που είναι δυο είδη. Άλλα είναι γονιμοποιημένα και άλλα όχι. Γιατί όταν γεννιέται το αυγό μπορεί να συναντήσει μέσα στα γενετικά όργανα σπερματοζωάρια απ' αυτά που είναι αποθηκευμένα μέσα στη Βασίλισσα. Το ωάριο τότε θα γονιμοποιηθῆ και θα αναπτυχθῆ σε εργάτρια, ενώ αν δεν γονιμοποιηθῆ θα αναπτυχθῆ πάλι σε τέλειο οργανισμό, αλλά σε κηφήνα. Το να γονιμοποιηθῆ δε ή όχι το ωάριο εξαρτάται αποκλειστικά από τη θέληση της Βασίλισσας.

Όστε ένα ωάριο στις μέλισσες μπορεί να γονιμοποιηθῆ ή και να μη γονιμοποιηθῆ. Είναι κατάλληλο δηλ. να αναπτυχθῆ σε τέλειο οργανισμό είτε με την επέμβαση του σπερματοζωαρίου είτε και μόνο του. Δεν έχει ιδιαίτερη κατασκευή, ώστε να είναι ανάγκη να γονιμοποιηθῆ για να αναπτυχθῆ σε τέλειο οργανισμό. Δεν έχει αποκτήσει, αν θέλετε, αυτή τη διαφοροποίηση. Οι δυναμικότητες, που περικλείει μέσα του για την ανάπτυξή του σε τέλειο οργανισμό μπορούν να εξωτερικευθούν είτε μόνες τους είτε και με τη βοήθεια του σπερματοζωαρίου.

Η παρθενογένεση στις Αφίδες. Δεν συμβαίνει όμως πάντοτε το ίδιο. Στο δεύτερο παράδειγμά μας θα το δούμε. Τα μικρά έντομα, οι αφίδες, που καταστρέφουν τις τριανταφυλλίες εξαφνα είναι γνωστά. Ζουνε παρασιτικά πολλά μαζί στα τρυφερά κλωνιά και προσκολλημένα κεί απομυζούνε το χυμό του φυτού. Τα έντομα αυτά πολλαπλασιάζονται καταπληκτικά, γιατί ή μιὰ γενεά διαδέχεται την άλλη πολύ σύντομα. Όλες δε οι γενεές γεννιούνται παρθενογενετικά και χωρίς πτερά. Όταν όμως αρχίζει το φυτό να μη επαρκεί στις ανάγκες της διατροφῆς τους τότε

αν αφαιρούνται γενεές πτερωτές, που πάνε σ' άλλες ρίζες για να τραφούνε. Οι παρθενογενετικές γενεές εξακολουθούνε ως το φθινόπωρο. Τότε γεννιούνται αρσενικά και θηλυκά και γονιμοποιούνται. Κάθε θηλυκό ύστερα από τη γονιμοποίηση γεννά ένα μόνον αυγό, που θα περάση τον χειμώνα όλο και θα εκκολαφθῆ την άνοιξη για να δώση πάλιν τις παρθενογενετικές άπτερες γενεές και έτσι να εξακολουθήσει ο ίδιος κύκλος.

Η παρθενογένεση δω είναι, όπως βλέπετε, φαινόμενο περιοδικό: Αυγό χειμῶνος γονιμοποιημένο, γενεές παρθενογενετικές, γενεά από θηλυκά και αρσενικά και αυγό χειμῶνος γονιμοποιημένο. Αυτός ο κύκλος επαναλαμβάνεται πάντοτε κατά την ίδια σειρά και ο ίδιος κάθε χρόνο. Κάτι άλλο: Οι παρθενογενετικές γενεές γεννιούνται όλες το καλοκαίρι, που οι συνθήκες της ζωῆς είναι πολύ εύκολες γιατί ή τροφή είναι άφθονη. Ενώ μόλις αρχίσουν λίγο να μεταβάλλονται το φθινόπωρο, τότε αναφαιίνεται ή γενεά, που θα γεννήσει τα αυγά τον χειμῶνα. Μόλις δηλ. παρουσιασθῆ ή πρώτη δυσκολία στη ζωή οι θηλυκές προστρέχουνε στη βοήθεια του αρσενικού, σαν να μη μπορούν να υπερπηδήσουν το εμπόδιο χωρίς τη γονιμοποίηση επίδραση του αρσενικού.

Τροφή και παρθενογένεση. Πώς εξηγούνται αυτά; Γένησαν πειράματα για να εξετάσουν μήπως έχει καμιά σχέση ή τροφή με τη παρθενογένεση. Είδαμε παραπάνω, ότι το φθινόπωρο, όποτε σπανίζει ή τροφή, αναφαιίνεται ή γενεά, που θα γεννήση τα γονιμοποιημένα αυγά. Ο καθένας δε που έχει τριανταφυλλίες θα πρόσεξε, ότι τα έντομα αυτά είναι πολύ άφθονα το Μάη εξαφνα, που τα φυτά αναπτύσσονται πάρα πολύ και επομένως ή τροφή για τα παράσιτα είναι άφθονη, πάρα πολύ δε λίγα το καλοκαίρι, που το φυτό σχεδόν σταματά την ανάπτυξή του. Ασφαλώς λοιπόν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ τροφῆς και πολλαπλασιασμού. Άλλά το ζήτημα δεν είναι αυτό. Πρέπει να αποδειχθῆ αν, ενώ εξακολουθεί ή τροφή

νάσαι αφθονη θα ίναφανή ή γενεά, πού θα γεννήσει τὰ αυγά του χειμῶνος, αν μ' άλλα λόγια παύσει ή παρθενογένεση για να την διαδεχθεί ή γονιμοποίηση.

“Αν π.χ. βάλουμε τις τριανταφυλλίες μέσα σε θερμοκήπιο, ώστε να μη διακοπεί ή ανάπτυξή τους θα εξακολουθούν οι αφίδες να πολλαπλασιάζονται παρθενογενετικά και τον χειμῶνα; τὸ πείραμα άπαντᾷ καταφατικά. Στὰ 1815 ακόμη ένας πειραματιστής, ὁ Κυμλέρ, κατόρθωσε κατ' αυτό τὸ τρόπο να έχει συνεχείς παρθενογενετικές γενεές τέσσερα δλόκληρα χρόνια. Πολύ δὲ νεώτερα πειράματα άποδείξανε, ότι αν ή τροφή εξακολουθῆ νάσαι αφθονη, τότε ή παρθενογένεση εἶνε μόνιμη κατάσταση, σταθερή. Τὰ ζῶα πολλαπλασιάζονται μόνο παρθενογενετικά.

Θερμοκρασία — Κληρονομικότης και Παρθενογένεση. “Ετσι λοιπόν άποδίδουνε την εμφάνιση τῆς γενεάς, πού θα δώσει τὰ γονιμοποιημένα αυγά και κατ' αυτό τὸ τρόπο θα διακοπεί ή παρθενογένεση στην ένδεια τῆς διατροφῆς. Άλλοι όμως διατείνονται, ότι ή αίτία, πού αναγκάζει τὸ ζῶο να διακόψει τὸ πολλαπλασιασμό του με τῆ παρθενογένεση εἶνε ή θερμοκρασία. Έννοεἶται, όμως ότι δὲν εἶνε δυνατό να ξεχωρίσει κανείς τὴν επίδραση τῆς θερμοκρασίας από τὴν επίδραση τῆς διατροφῆς. Γιατί άμα ή θερμοκρασία εἶνε μεγάλη τότε τὸ φυτὸ θα παρασκευάζει τροφές και τὸ παράσιτο, πού ζεἶ σ' αυτό θα βρῖσκει τροφή. Μπορεἶ λοιπόν να ισχυρισθεἶ κανείς ότι και οι δυὸ αυτές αίτιες εἶνε μιὰ, άφοῦ ή μιὰ συνδέεται με τὴν άλλη ὡς ή αίτία με τὸ άποτελεσμα.

Πάντως όμως εξακολουθοῦνε νάσαι έξωτερικές, να προέρχονται από τὸ περιβάλλον του ζῶου. Άλλοι τούναντίον πειραματιστές άποδίδουνε τὸ φαινόμενο αυτό στους κληρονομικούς χαρακτήρας,

πού έχει τὸ ζῶο και άρνοῦνται κάθε επίδραση του περιβάλλοντος. Τὸ βέβαιο εἶνε, ότι τὰ φαινόμενα αυτά εἶνε πολυπλοκα. Κάθε δὲ τελειωτικὴ ἐξήγηση φαίνεται παρακινδυνευμένη, προτού τουλάχιστο γίνουν και άλλα πειράματα για να άποδοθεἶ σε κάθε μιὰ αίτία ὁ πραγματικός της σκοπός.

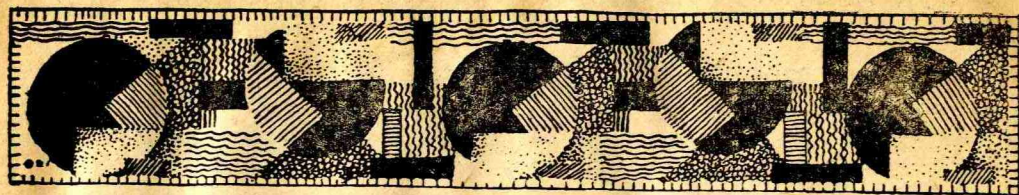
Ἡ παρθενογένεση στα άλλα ζῶα. “Ὡς τὰ τώρα τὰ παραδείγματα μας ἀναφέρονται στα έντομα. Ἡ παρθενογένεση όμως εἶνε φαινόμενο πολὺ γενικώτερο. Άπαντᾷ σχεδὸν σ' όλα τὰ ἀρθρόποδα, στους σκώληκες και σε πολλά ἄλλα ἀσπόνδυλα ζῶα. Στὰ σπονδυλωτὰ ἐπίσης παρατηρήσανε σποραδικὰ τῆ παρθενογένεση. Ακόμη και στη γυναίκα. Παρατηρήθηκε π.χ. ότι τὸ ῥάριο προτού βγει από τὸ Γρααφιανὸ ῥοθυλάκιο ἀρχίζει να διαρεἶται, ὡπως ἀκριβῶς και ένα γονιμοποιημένο. Έννοεἶται όμως, ότι σταματᾷ πολὺ γλήγορα ή ανάπτυξη αυτή. “Ὡστε δὲν ὑπάρχει για τὴν ὥρα τουλάχιστο καμμια παρηγοριά για τις γυναίκες να άποφύγουν τὴ τυραννία του άνδρα, άμα θέλουν να γίνουν μητέρες, ὡπως ἔγραφε κάποια στο Γάλλο βιολόγο Ντελάζ.

Αὐτὰ όλα γίνονται στη Φύση. Μήπως όμως ὁ άνθρωπος μπορεἶ να τὰ επανάλβει στο ἐργαστήριό του; Μήπως δηλ. εἶνε δυνατό με τὰ τεχνητὰ μέσα, πού διαθέτουμε, να κατορθώσουμε τῆ παρθενογένεση; Σε ζῶα βέβαια, πού δὲν παρατηρήθηκε τὸ φαινόμενο αυτό. Μ' άλλα λόγια μποροῦμε από αυγά, πού στη Φύση για να ἀναπτυχθοῦνε σε τέλειο ὄργανισμό πρέπει να γονιμοποιηθοῦνε, να πάρουμε τέλειο ὄργανισμό παρθενογενετικό; Αὐτὴ εἶνε ή τεχνητὴ παρθενογένεση, πού θα μᾶς άπασχολήσει σ' ἄλλο σημείωμα.

ΑΝΕΣΤ. ΚΑΪΡΗΣ

Παρίσι

Καθηγητῆς Φυσιῶν

ΛΑΡΙΣΙΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΟΤΑΝ Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ ΤΡΕΜΟΣΒΥΝΟΥΝ

“Οταν τ' άστερία τρεμοσβύνουν ένα, ένα χάνονται λές στο φόντο του άπειρου, ματάκια μοιάζουν πού σφαλοῦν κλαμμένα στο σβύσιμο κάποιου τρελλου ὄνειρου.

“Οταν τ' άστερία τρεμοσβύνουν μοιάζουν κάτι, κάποιο φτερούγισμα πουλιου τρελλό, λές και θροἷζουν φύλλα από τὸ μπάτη σαν ἀργοκύλισμα βαρκούλας άπαλό!

Μὰ σαν χαθοῦν, θάβγουν τ' άστερία πάλι και θα φωτίσουν τ' άπειρο ἄλλη βραδυά, όμως τὸ ὄνειρο πού σβῆ ἄγάλ' ἄγάλι σκορπᾷ βαρὺ σκοτάδι σε ἄμοιρη καρδιά!

ΘΡΟΗΣ ΜΑ-ΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ

ΛΑΪΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Μιὰ Παρασκευὴ κι' ένα Σαββατοβράδι μάναμ' ἔδιωχνε από τὴν ἀγκαλιά της φεύγω κλαίγοντας φεύγω κλαίγοντας και μοιρολογῶντας. Βρῖσκω ένα δεντρί, ψηλὸ σαν κυπαρίσσι στέκω, στέκω τὸ ῥωτῶ, στέκω τὸ ῥωτῶ και τὸ βαρειαξιτάζω —Δεἶξε μου δεντρί, δεἶξε μου δεντρί χωριὸ να πᾶ να μείνω.

—Νά, κι' ὁ κλωνός μου να δέσης τ' ἄλογό σου να, κι' ή ρίζα μου να βάλῃς τ' ἄρματά σου να, κι' ὁ ἴσκιος μου να πέσης να πλαγιαίσης.

(Από τὴν ἀνέκδοτη συλλογή του «Λαογραφικά»)

Γ. Μ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΡΑΣΥ!...

ΑΠ' ΤΗ ΛΑΡΙΣΙΝΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΤΑΝ ἡ Λαρισινή δημοσιογραφία βρισκόταν ἀκόμα στὰ σπάργανα, τὸν παλιὸ ἐκείνον καιρὸ ποὺ ἐκπροσωποῦσε τὸν ἐγγώριο τύπο μόνον ἢ «Μικρά» τοῦ Θρασυ — ἢ ὁποῖα ἦταν ὄνομα καὶ πρᾶγμα μικρά—καὶ μερικὰ ἄλλα ἐβδομαδιαῖα φύλλα τοῦ αὐτοῦ σχήματος, οἱ δημοσιογράφοι περνοῦσαν τίς ὥρες τῆςσχόλης των—καὶ αὐτὲς ἦταν οἱ περισσότερες τοῦ εἰκοσιτετραώρου—σκαρώνοντας φάρσες ὁ ἕνας τᾶλλουνοῦ. Μνημειώδεις θὰ μείνουν οἱ φάρσες τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν τύπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τοῦ μακαρίτη Σωκράτη Γκολφινόπουλου ποὺ ἐξέδιδε τὴ «Σατυρική», τοῦ ἐπιζῶντος γηραιοῦ, ἀλλὰ πάντοτε θαλλεροῦ, συναδέλφου Θρασυ Μακρῆ, τοῦ ἐπίσης γηραιοῦ, ἀλλὰ πάντοτε νέου Πέτρου Βαρθαλίτη ποὺ ἐξέδιδε τὸν «Φασαρία» καὶ τοῦ ὁποῖου ἢ νεκρανάστασις ἀγγέλεται πάλιν, τοῦ Θόδωρου Ναοῦ, ἐκδότου πολλῶν μακαριτισσῶν ἐφημερίδων, τοῦ Βαγγέλη Τσιροπούλου. Ἀπαραίτητος πάντοτε ἦταν στὸ στήσιμο κάθε «μηχανῆς» ἢ συμβολῆ τῶν τακτικῶν θαμῶνων καὶ ἀχωρίστων συντρόφων τῶν δημοσιογραφικῶν γραφείων. Δὲν μποροῦσε τίποτε νὰ κάμη ὁ Σωκράτης εἰς βάρος τοῦ Θρασυ ἂν δὲν συμβολεῦόταν τὸν Τζοβανάκη οὔτε ὁ Θρασυ εἰς βάρος τοῦ Σωκράτη ἂν δὲν ῥωτοῦσε τὸν Φώτη Παπαζήση. Αὐτοὶ ἦσαν οἱ κράχτες ποὺ θὰ διελάλουν ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς πόλεως τὸ «κάζο ποὺ ἔπαθε ὁ Θρασυς ἢ ὁ Σωκράτης».

Ἐπάρχουν ἕνα σωρὸ ἀνέκδοτα.

χαριτωμένα, γεμάτα χιοῦμορ. Ἀπ' αὐτὰ θὰ σταχυολογήσω μερικὰ καὶ θὰ τὰ ἀφηγηθῶ στοὺς ἀναγνώστας τῶν «Θεσσαλικῶν Γραμμάτων». Σήμερα θὰ μιλήσω γιὰ τὸν «Θάνατο τοῦ Θρασυ». Εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σπαρταριστὰ ἐπεισόδια τῆς δημοσιογραφικῆς ζωῆς τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Ὁ Θρασυς, ὅπως συνέβαινε συχνά, εἶχε πικαριστῆ ἀπὸ κάποιον πείραγμα ποὺ τοῦ ἔκαμε ὁ Σωκράτης Γκολφινόπουλος μετὰ τὴ «Σατυρική» του καὶ γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῆ ἔγραψε στὴ «Μικρά» του ὅτι ὁ Γκολφινόπουλος πέθανε συνεπεία ὑπερβολικῆς οὐζοποσίας — ἢ ἀλήθεια εἶναι πῶς τοῦ ἄρεσε τοῦ μακαρίτη γι' αὐτὸ καὶ ξημεροβραδυάζοταν στὸ «ἰδιαιτέρο» τοῦ παλιοῦ καφενείου τοῦ Δήμτσα—καὶ ἔπλεγε τὸ ἐγκώμιο τοῦ δῆθεν μακαρίτη. Ὁ Γκολφινόπουλος ἐπειδὴ τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐκδώσῃ ἀμέσως τὴν «Σατυρική» του γιὰ νὰ ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα εἰς τὸν φαρσέρ ἐπῆγε καὶ τύπωσε νεκρώσιμα ἀναγγέλων καὶ αὐτὸς τὸν θάνατον τοῦ Θρασυ, τὰ ὁποῖα ἔδωσε σ' ἕνα λουστράκι καὶ τὰ κόλλησε σ' ἄλλα τὰ ἐμφανῆ μέρη τῆς πόλεως, χωρὶς νὰ παραλείψῃ νὰ κολλήσῃ καὶ δύο ἔξω ἀπ' τὰ τυπογραφεῖα τῆς «Μικρᾶς» ποὺ ἦταν τότε ἐκεῖ ποὺ εἶναι τώρα τὸ ἐστιατόριο τοῦ «Νατάκια» καθῶς καὶ ἄλλα δύο ἔξω ἀπ' τὸ σπήτι τοῦ Μακρῆ.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ κόσμος θρηνοῦσε τὸν «πρόωρο θάνατο τοῦ ἐκπείνης θανόντος προσφιλοῦς μας ΘΡΑΣΥ ΜΑΚΡΗ, τοῦ ὁποῖου τὴν κηδεῖαν ἀνελάμβανον νὰ κάμουν οἱ φουρνάρηδες, μανάβηδες καὶ

λοιπαὶ συντεχνίαι. Ἐπειδὴ ἀπὸ συνήθεια κανεὶς δὲν προσέχει τὸ περιεχόμενον τῶν νεκρωσίων—κατὰ κανόνα εἶναι πάντοτε στερεότυπο—ἀλλὰ μόνον στὸ ὄνομα ὑπῆρξαν πολλοὶ ποὺ ἐπίστεψαν ὅτι ὁ Θρασυς εἶχε πράγματι πεθάνῃ.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Ζήσης Δημητρίου, ὁ γνωστὸς Μάρπα-Ζήσης τοῦ «Φρουρίου» ἔτρεξε γρήγορα νὰ φτιάξῃ ἕνα ὠραῖο μπουκέτο πῆρε καὶ μερικὰ κεράκια καὶ ξεκίνησε γιὰ τὸ σπήτι τοῦ «καυμένου τοῦ Θρασυ». Περνώντας ὁμοῦς ἀπ' τὴν ὁδὸ Φαρσάλων βλέπει πρὸς μεγάλην του ἔκπληξιν ἀλλὰ καὶ μετὸν τὸν Θρασυ νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὴν πλατεῖα Ταχυδρομείου ὅπου εἶχε πάη καὶ παρέδωσε τὸ πρωῖνὸ ταχυδρομεῖο τῆς «Μικρᾶς».

Μὲ μάτια γουρλωμένα κυττοῦσε τὸν Θρασυ ποὺ πλησίαζε φιλομειδέστατος καὶ ἄρχισε νὰ κάμη τὸν Σταυρὸ του τραυλίζοντας :

— Θρασυμβουλε . . . ἐσὺ εἶσαι.

— Τί ἔπαθες Ζήση καὶ λὲς τέτοιες κουβέντες πρωῖ—πρωῖ, ἀπαντᾷ ὁ Θρασυς.

Ἄλλ' ὁ Ζήσης δὲν ἐπίστευε. Νόμιζε πῶς ὁ Θρασυς εἶχε βρουκολακίαση καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸ βάλῃ στὸ πόδια. Ἄλλ' ἔν τῷ μεταξύ ἔφθανε ἀσθμαίνουσα καὶ ἡ πεθερὰ τοῦ Θρασυβούλου.

— Θρασυμβουλε, παιδίμ' εἶσαι καλά. τὸν ῥώτησε ἀμέσως μόλις πλησίασε.

Πρὶν ὁμοῦς κατωρθῶσῃ νὰ πληροφορηθῆ τί συνέβαινε καὶ γιατί ἡ τὴν ἔκδηλως ἐνδιαφέροντος ἀπὸ μέρους συγγενῶν καὶ φίλων του φθάνει τρεχάτος ἕνας δικαστικὸς κλητῆρ καὶ τοῦ λέγει : Κύριε Θρασυμβουλε, ἔλα γρήγορα στὴν Εἰσαγγελία σὲ ζητάει, τώρα ἀμέσως, ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς.

Πανικόβλητος ὁ Θρασυς κατηθύνθη ἀμέσως στὴν Εἰσαγγελία, ὅπου ὁ τότε Εἰσαγγελεὺς κ. Τό-

μαν τὸν ὑπεδέχθη μετὰ ἀγριώτατες φωνές.

— Κύριε Μακρῆ. Δὲν μπορεῖτε νὰ ἀναστατώνετε τὸν κόσμον γιὰ νὰ διασκεδάζητε. Τὸ σημερινὸ σας ὑπερβαίνει πιά κάθε ὄριο. Καὶ θὰ ὑποστήτε τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου.

Ὁ Θρασυς τὰ εἶχε κυριολεκτικὰ χαμένα. Νόμιζε ὅτι θὰ ἔγραψεν ἕνα ἐπιλήψιμο στὴ «Μικρά» του χωρὶς νὰ τὸ πάρῃ χαμπάρι καὶ μετὰ τὴν ποὺ ἔσβυνε στὰ χεῖλη ῥώτησε :

— Μὰ τί συμβαίνει Κύριε Εἰσαγγελεῦ ;

— Τί θέλεις νὰ συμβαίνῃ. Μᾶς παριστάνεις τώρα καὶ τὸν ἀνύποπτο.

— Μὰ δὲν ἔχω ἰδέα Κύριε Εἰσαγγελεῦ.

— Κι' αὐτὸ τί εἶναι ; Καὶ τοῦ ἔτεινε ἕνα ἀπὸ τὰ νεκρώσιμα ποὺ εἶχαν κολληθῆι στοὺς δρόμους,

— Ἀγγελτήριο κηδεῖας, ἀπῆντησε ἀνύποπτος ὁ Θρασυς.

— Τίνος κηδεῖας ; Ῥώτησε ἐξαγριωμένος ὁ Εἰσαγγελεὺς.

— Ξέρω κι' ἐγὼ τίνος εἶναι ;

— Ὡστε δὲν ξέρεις ; Ἐξακολουθεῖς νὰ προσποιῆσαι τὸν ἀνύποπτο. Διάβασέ το λοιπόν.

Ὅταν τὸ πῆρε στὰ χεῖρια καὶ τὸ διάβασε ἐννοίωσε νὰ λύνωνται τὰ γόνατά του. Καὶ ἔμεινε ἀποσβολωμένος.

— Λοιπὸν τί λὲς γιὰ ὅλα αὐτὰ τὸν ῥωτᾷ ὁ κ. Τόμαν.

— Τί νὰ πῶ ὁ καυμένος. Ξέρω κι' ἐγὼ τί νὰ πῶ.

— Ποιὸς ἐκόλλησε τὰ νεκρώσιμα ;

Ὁ Θρασυς ἤξευρε καὶ παραῆξευρε ποιὸς τὸν εἶχε «κηδεύσῃ ζῶντα», ἀλλὰ τί μποροῦσε νὰ πῇ. Καὶ μετὰ μισοκακόμοιρο ὕφος δήλωσε στὸν Εἰσαγγελεῖα ὅτι δὲν ἤξευρε, οὔτε ὑποπτεύετο τὸν φαρσέρ. Μετὰ πολλὰ κατάρθωσε νὰ ἐξευμενίσῃ τὸν Εἰσαγγελεῖα καὶ νὰ ξε-

φύγη με την υπόσχεση ότι «δέν θα τὸ ξανακάμη».

Πῶς νὰ κυκλοφορήσῃ ὅμως ἔξω, τί νὰ πῆ στὴν πεθερά του καὶ στὸν ἄλλο κόσμο; Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τὸ μεσημεράκι τῆς ἴδιας ἡμέρας ἐδέχετο εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς «Μικρᾶς» τὸν ἐκδίκητὴν Γκολφινόπουλον ὁ ὁποῖος με ὕφος θριαμβευτοῦ τοῦ φώναξε: Σοῦ τὴν ἔφερα μωρέ. Κι' ἄμα θέλεις τὰ ξαναβάζης μαζύ μου.

Ἄλλὰ τοῦ Θρασύ ταῦτι δὲν ἴ-

δρωνε ἀπὸ τὶς ἀπειλὲς τοῦ Σωκράτη. Καὶ τὰ ξανάβαλε μαζύ του πολλές φορές, καὶ τοῦ ἔσκαρωσε ἄπειρες φάρσες καὶ τὶς ἀνταπέδωσεν ἐκείνος. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν πραγματικὰ στὰ 1928 πέθανε ὁ Σωκράτης Γκολφινόπουλος ὁ κόσμος δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστέψῃ. Καὶ τὴν ἐκφορά τοῦ ἔρημου μὰ τόσο καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ συναδέλφου συνώδευαν λίγοι μόνο συνάδελφοι.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ

ΑΠΟΚΛΗΡΟΙ ΤΗΣ ΜΟΙΡΑΣ

Ἄποκληροι τῆς μοίρας, χτυπημένοι
μὲ μιὰ θανατερὴ λαβωματιά,
στὸ βοῦρκο νὰ πατᾶμε ἀναγκασμένοι,
ἐσβύσανε οἱ πόθοι ἀπ' τὴν καρδιά
καὶ πάντα μοναχοὶ μας.

Χαῦνοι ἀπὸ τὰ χτυπήματα ποὺ δέρνουν
τὰ βήματά μας κάθε μιὰ στιγμή,
τὸ αἷμα μας ἐπάγωσε, καὶ γέρνουν
τὰ κορμιά μας πιά... λύπες, δισταγμοὶ
μᾶς πνίγουν τὴν ψυχὴ μας.

Τὰ ὄνειρα σβυστήκαν καὶ γελᾶνε,
ποῦ ἡ δυστυχία δέρνει μας φριχτά,
κι' ἀθέατες νεράιδες τραγουδᾶνε
μὲ θλιβερὴ φωνὴ πονετικά,
τὴν ἄχαρη ζωὴ μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ

Ο ΛΑΡΙΣΙΝΟΣ ΜΗΝΑΣ

Η ΠΝΕΜΑΤΙΚΗ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ Ο. Δ. Φ. Λ.

Τῆ Κυριακῆ 24 τοῦ Φλεβάρη ἔγιναν ἡ ἀρχαιρεσίες τοῦ Ὁμίλου Διανοουμένων καὶ Φιλοτέχνων Λαρίσης, γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῆς νέας του Διοικήσεως. Κατὰ τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν μελῶν του ἔλαβε χώραν πλήρης ἀνάλυσις τῶν πεπραγμένων τοῦ παλαιοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ποὺ ἐπέδειξε σ' ἓνα χρόνο μιὰ πολὺ γόνιμη καὶ προοδευτικὴ ἐργασία ποὺ συντελέστηκε σιγὰ—σιγὰ. Συγκεκριμμένα ὁ Ὁμιλος σὲ διάστημα 14 μηνῶν ὠργάνωσε 23 διαλέξεις ποικίλου περιεχομένου. Δηλαδή 4 Κοινωνιολογικὲς, 1 ἀρχαιολογικὴ, 2 καλλιτεχνικὲς, 1 φιλοσοφικὴ, 1 παιδαγωγικὴ, 1 ψυχικῶν ἐρευνῶν, 2 λογοτεχνικὲς, 3 ἰατρικὲς, 1 γεωλογικὴ, 2 Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, 2 ἀνθρωπολογικὲς, 2 ψυχαναλύσεως, καὶ 1 γεωπονικὴ.

Τὶς διαλέξεις αὐτὲς παρηκολούθησαν 7465 ἀκροατές. Ἐπίσης ὠργανώθηκε μιὰ ἀρχαιολογικὴ ἐκδρομὴ μετὰ σχετικῆς διαλέξεως στὰ Μετέωρα με συνεργασίαν τῆς Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης Καρδίτσας. Ὄργανώθηκαν 2 ἐκθέσεις ζωγραφικῆς συνολικῆς διάρκειας 36 ἡμερῶν. Ἡ πρώτη τοῦ Λαρισαίου ζωγράφου καὶ σπουδαστοῦ τοῦ Πολυτεχνείου κ. Ζήση Τσαπράζη (Πίνακες 27 ἐξ ὧν πωληθέντες 11,) καὶ ἡ δευτέρη τοῦ Πανελληνίου φήμης καλλιτέχνου ζωγράφου κ. Ἀγῆνο-

ρος Ἀστεριάδου Λαρισαίου (Πίνακες 50 ἐξ ὧν πωληθέντες 22). Συνολικαὶ εἰσπράξεις δρ. 55,000. Ἰδρύθηκε τριτάξιος Γαλλικὴ νυχτερινὴ Σχολή. Ἰδρύθηκε τὸ τμήμα ἐκδόσεων με τὸ περιοδικὸ «Θεσσαλικὰ Γράμματα». Προκηρύχτηκε πανελληνίος φιλολογικὸς διαγωνισμὸς, γιὰ τὴ συγγραφὴ τοῦ καλύτερου ἔργου ἀναγομένου σὲ σκηνὲς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ κατὰ προτίμησιν τῆς Θεσσαλικῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, καὶ με ἔπαθλα συνολικῆς ἀξίας 6.000 δραχ. Συγκεντρώθηκεν ἀπὸ εἰσφορὰς καὶ δωρεὰς ποσὸν ἀπὸ 500 τόμους βιβλίων γιὰ τὴν ἴδρυση τῆς Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης. Ἐγίνε προπαρασκευαστικὴ ἐργασία γιὰ τὴν ἴδρυση νυχτερινῆς Σχολῆς ἀπόρων καὶ ἀναλφαβήτων. Ἡ νέα Διοίκησις τοῦ Ὁμίλου ἀποτελέστηκε ἀπὸ τοὺς κ. κ.

1) Ἀγαμ. Ἀστεριάδην Πρόεδρο.

2) Στυλ. Χατζηστυλιανὸν Ἀντιπρόεδρο. 3) Ἀχιλ. Καρανάσιον Γεν. Γραμματέα. 4) Ἀπ. Μαλαθοῦνην Ταμίαν. Κων. Τάλλαρον Ἐφορο Βιβλιοθήκης. 6) Καν Κικὴν Δημητριάδου Ἐφορο Σχολῶν. 7) Ἄνδρ. Θεοχάρην Σύμβουλο. 8) Καν Ἀργυρῶ Στάμου Σύμβουλο. 9) Ἰωάν. Νέμετ Σύμβουλο.

Τὸ πειθαρχικὸν Συμβούλιον καταρτίστηκε ὡς ἑξῆς:

1) Κώστας Σούρλας, 2) Κώστας Περραιβὸς 3) Ἄντ. Σιτράς.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΛΑΡΙΣΗΣ

Ένας δμίλος συμπολιτών κατέβαλε εύγενικές προσπάθειες δώ και δυό μήνες για τή συγκρότηση Συμφωνικής Ὀρχήστρας καί στή Λάρισα. Ἡ ἰδέα δέν εἶνε παράκαιρη, οὔτε καί πολύ προχωρημένη. Ἦταν καιρός νά σκεφθῆ κανεῖς γιά ἕνα τέτοιο ἐγχείρημα. Μά ἡ στελέχωση τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς καί ἡ ἄρτια συγκρότησή της ἀπαιτοῦνε προηγούμενη ζύμωση καί ἔμπυχο ὕλικό ἐμπνευσμένο μέ τή θέρη τῆς ἰδέας ἀνώτερης ἀπό κάθε συμβατική ἐπίδραση. Κατ' ἀρχήν τή χειρονομία αὐτή τή περιμένε κάθε προσδεμένος. Ὁ Ὀμιλος τῶν Διανοουμένων Λαρίσης παρακολουθεῖ μέ συμπάθεια κάθε κίνηση πού κατατείνει στήν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας μας. Ἔτσι καί στή περίπτωση τῆς μουσικῆς μας ἐξελίξεως τάσσεται ἀνεπιφύλαχτα ὑπέρ ἐκείνων πού εἰλικρινά ποθοῦνε τή πρόοδο τῆς πόλης μας κι' ἀπ' τήν ἀποψη αὐτή, καί πού ἐπιθυμοῦνε τήν πρόοδο στηριζόμενοι σέ μιὰ συνεργασία μέ ὅλα κείνα τά ἰδρύματα πού ἐπιδιώκουνε τοὺς συναφεῖς σκοπούς.

Ἡ Συμφωνική Λαρίσης ἔκανε τή πρώτη ἐμφάνισή της στίς 27 τοῦ Γενάρη, στήν εὐρύχωρη αἴθουσα

τοῦ Κινηματοθεάτρου «Ὀλύμπια». Ἐχτελεστήκανε ἄρκετά κομμάτια σοβαρῆς μουσικῆς μέ ἐπιτυχία.

Η ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

Στίς 17 τοῦ Φλεβάρη τὸ Δημοτικό μας Ὀδεῖο παρουσίασεν ἐκπλήξεις.

Μέσα στή τζαμόφραχτη αἴθουσα τοῦ συγκεντρώθηκε ἕνα μέρος τῆς φιλόμουσης κοινωνίας μας κι' ἀποθαύμασε γιά πολλές στιγμές τὰς προόδους τῶν μαθητῶν καί τῶν μαθητριῶν τοῦ Ὀδείου μας. Ἡ ἐπιδείξεις αὐτὲς φανέρωσαν σὸ κοινὸ πὼς κεῖ μέσα σὸ σεμνὸ τέμενος τῆς Ὠραίας Τέχνης σφυρηλατεῖται μιὰ ἐνιαία κατεύθυνση τῶν ψυχῶν πάνω σὸ ἀληθινὸ καλλιτεχνικὸ μοτίβο πού ἐξευγενίζει τὸ ἦθος καί τὸ χαραχτήρα. Μιὰ σιωπηλὴ ἐργασία, πού σὰν τὸ περιβάλλον τῆς κυψέλης ἀθόρυβα παράγει χωρὶς νά ἐπιδείχνηται στὰ μάτια τῶν πολλῶν, ἐκεῖ μέσα ἀδιάκοπα προπαρασκευάζει τὸ φτερούγισμα τῆς νεολαίας μας πρὸς τὴ λεωφόρο τῆς προοδευτικῆς ψυχικῆς ἐξελίξεως. Τὸ διδαχτικὸ προσωπικὸ τοῦ Ὀδείου μας εἶνε ἄξιο ὄλων τῶν εἰλικρινῶν συγχαρητηρίων τῆς κοινωνίας μας γιά τὴν ἐνεργητικὴ δράση του.

Η ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ

ΠΝΕΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΡΙΚΚΑΛΑ

Ἡ πνευματικὴ καί καλλιτεχνικὴ κίνηση τῶν Τρικκάλων τώρα τελευταία ἄρχισε νά ζωογονεῖται. Πέρασανε κατὰ σειρά οἱ θίασοι Στ. Ἰατρίδη καί Νέζερ—Αὐλωνίτη. Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά ἡ «Ἐνωση Λειτουργῶν Μέσης καί Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως» ὠργάνωσε τὶς ἀκόλουθες διαλέξεις: 1) Τῆ 27|1|35 «Περὶ προληπτικῶν τοῦ ἐγκλήματος μέτρων καί ἰδία τοῦ Γερμανικοῦ Νόμου περὶ στειρώσεως τῶν ἐγκληματιῶν»· ὁμιλητῆς ὁ Ἀντισαγγελεὺς κ. Κ. Σαρλῆς. 2) Τῆ 3|2|35 «Θέλησις καί πίστις»· ὁμιλητῆς κ. Τρ. Παπαθανασίου, ἐπιθεωρητῆς Δημ. Σχολείων. 3) Τῆ 17|2|35 «Ἡ σπουδαιότης τῆς παιδικῆς ἡλικίας διὰ τὴν ζῶην καί ὁ σχηματισμὸς τοῦ προγράμματος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου»· ὁμιλητῆς ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Κ. Μπάλλας. 4) Τῆ 24|2|35 «Περὶ Λ. Πορφύρα καί γενικῶς περὶ ποιήσεως»· ὁμιλητῆς ὁ δικηγόρος κ. Ν. Παππᾶς. Τῆ 23 τοῦ Φλεβάρη δόθηκε στή μεγάλη αἴθουσα τοῦ «Πανελληνίου» ὁ ἐτήσιος χορὸς τῆς «Ἐνώσεως Φιλομούσων καί Ἐκδρομῶν Τρικκάλων.» Ἡ ἰδία Ἐνωση προανήγγειλε καί προσεχῆ μεγάλη συναυλία της.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐκδόθηκε σὸ Βόλο κι' ἐκυκλοφόρησε σ' ὅλη τὴ Θεσσαλία τὸ βδομαδιατικὸ φύλλο «Ἐπαρχία» μέ πλοῦτο ὕλη ἀπὸ τοὺς φίλους δημοσιογράφους κ. κ. Σταμ. Δελακῶτσον καί Γ. Μαμάκην. Τὸ συνιστοῦμε σέ κάθε Θεσσαλό.

Πήραμε τὶς πρόζες «ὁ Νυχτοβάτης» τοῦ κ. Δήμου Φλεγία μιὰ συλλογὴ κομψοτυπωμένη μέ στοχαστικὸ περιεχόμενο.

Ἐκυκλοφόρησε ἡ νεώτατη ἔκδοσις (1935) τοῦ κ. Γ. Κ. Ζωγραφάκη «Οἱ τρεῖς λόγοι τῆς ἀγάπης».

Πήραμε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Γιώργου Ἰωάννου δυνατοῦ λογοτέχνη μας «Φατχία ἢ τὸ παραμιλητὸ ἐνὸς φονιά».

Πήραμε τὶς «Παλιὲς καί καινούργιες ἰδέες» τοῦ Δτ κ. Α. Σκουφοπούλου, βαθυστοχάστη μελέτη.

Κριτικὴ γιά τὰ παραπάνω σὸ προσεχές.

PERMANANT KAI

ΧΤΕΝΙΣΜΑ ΜΕ ΓΟΥΣΤΟ

ΣΤΟΥ ΑΡΑΠΙΔΗ - ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΑΡΙΣΑ—Ὀδὸς Ἀσκληπιοῦ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΑΣΜΗΡΙΩΝ
ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΓΚΟΛΤΣΟΥ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ - ΛΑΡΙΣΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΟΝ ΠΙΛΟΝ
ΒΑΦΕΙΟΝ & ΚΑΘΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΔΙ' ΑΤΜΟΥ
Λ. ΜΠΕΡΤΟΛΗ
ΓΩΝΙΑ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ - ΚΟΥΜΑ
ΕΝ ΛΑΡΙΣΗ

ΕΝΑ ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ ΣΑΣ
ΓΛΥΚΑ ΣΤΑ „ΚΥΒΕΛΕΙΑ”

ΟΔΟΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ — ΛΑΡΙΣΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Ειδικός Ἀφροδισιολόγος—Δερματολόγος Ἴατρος

Πλήρης ἐφαρμογή τῶν τελευταίων πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης
καὶ ὀξική θεραπεία τῶν Ἀφροδισίων καὶ δερματικῶν νοσημάτων.

Ὁδὸς Φαρσάλων — Λάρισα

ΧΡΩΜΑΤΑ
Μαλλίνων,
βαμβακερῶν
μεταξωτῶν,
δερματῶν,
ἐπίπλων,
λίνων, κ.λ.π.
στοῦ
ΚΟΥΛΟΥΡΑ
Ἀ Μακεδονίας 75

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΡΚΙΔΗ
ΠΑΡΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ-ΛΑΡΙΣΑ

Μοντέρνο Στυλ

Φορμάρισμα Γούστο

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ

ΑΧΙΛ. Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ

Χειρ. Ὀδοντίατρος

Πτυχ. Ἐθνικ. Πανεπιστημίου

9 Ὁδὸς Κομμουνδούρου Ἀριθ. 9

Δέχεται: 9-1 π.μ. καὶ 3-6 μ.μ.

ΑΝΔΡ. ΚΟΥΤΣΙΝΑΣ

ΛΑΡΙΣΑ

ΚΑΣΜΗΡΙΑ

ΜΕΤΑΞΩΤΑ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1870

Τὸ Ἀρχαιότερον

Κατάστημα ἐν Ἑλλάδι

Ἡ χαρὰ ποὺ σαγηνεύει καὶ
γεννᾷ τὸ γυναικεῖο θέλημα
προέρχεται ἀπὸ τὸ γούστο
καὶ τὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς Καπέλ-
λου σὲ κομψὸ κεφάλι

Μόνον ἢ Καλλιτέχνης Δις

ANNA ΣΔΟΥΓΚΑ

Κατέχει τὰ μυστικὰ

τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς

Κομψότης· Ἐφαρμογὴ· Γούστο

ΤΙΜΑΙ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΟΙ

Ὁδὸς Ἀκροπόλεως

(Παραπλευρὸς Γραφείων «Κήρυκος»)

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΨΙΔΙΚΑ

ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Β. ΠΡΑΣΣΑ

ΤΙΜΑΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΣ

Ἐπίσης εἰς τὸ ἄνω

Κατάστημα δὲ βρῆ-

τε καὶ Ἰουναρικὰ

διάφορα

ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΩΓΟΥ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ - ΛΑΡΙΣΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΑΡΤΟΠΟΙΤΑΣ ΚΟΥΛΟΥΡΟΠΟΙΤΑΣ

ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

ΠΕΤΡΟΥ ΔΟΜΑΚΗ

Ἵδιος Ἀσκληπιοῦ - ΛΑΡΙΣΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΟΥΛΟΥΡΟΠΟΙΤΑΣ

Παξιμαδάκια Ζοζεφίνας Μπαϊκερ
Βιεννέζικα, Σμυρνέικα, Βανίλλιας,
Μύρας, Γάλακτος, Κανέλλας
Ἑπταζύμου. Κουλουράκια Βανί-
λλιας, Κανέλλας, Βουτύρου

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

Πάστες διάφορες Γλυκὰ Ταψιοῦ
Κουραμπιέδες ἄμυγδαλον, Σοκο-
λατάκια Πτι-Φούρ, Φρουτί-Γλασὲ
Ἀυγαλωτὰ Τσουρέκια, Κεκ
Βουτήματα - Σταφιδόψωμο

Στὸ Κατάστημα τοῦ κ.

Ν. ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΥΛΟΥ
δὰ εὑρητε ὅλα τὰ εἶδη Κυνη-
γίου, Φωτογραφικῆς, Μουσι-
κῆς, Γραμμοφῶνων, Ἐνδύσε-
ως, Ποδηλάτων, Σπόρ κ.λ.π.
ΕΙΣ ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ
ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ 25

ΓΝΗΣΙΟΣ

ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΟΣ ΚΑΦΕΣ

ΜΟΝΟΝ ΣΤΟΥ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΛΛΗ

Ἐγκαταστάσεις μηχανημά-
των τέλειαι καὶ πολυετῆς πεί-
ρα, ἐξασφαλίζουν εἰς τὴν πα-
ραγωγὴν μας ποιότητα ἐξαι-
ρετικὴν καὶ ἀπαράμιλλον γεῦ-
σιν καὶ ἄρωμα.

ΟΔΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ Ἀριθ. 17

ΧΡΥΣΟΧΟΕΙΟΝ - ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΕΙΟΝ

ΜΙΧ. ΔΟΥΒΛΕΤΗ

ΚΑΙ

Χ. ΠΑΠΑΚΩΝΤΙΝΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ - ΛΑΡΙΣΑ

ΑΡΖΑΝΤΕΡΙ ΚΑΙ

ΜΠΙΖΟΥΤΕΡΙ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ 3 3/4 0/0

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ: { Ὀψεως 3 1/2 0/0
Προθεσμίας 4 1/2 - 6 0/0

Ὁ τόκος τοῦ Ταμιευτηρίου ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς κατα-
θέσεως **ΠΑΣΑΙ ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ**
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΝΕ ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΗΓΓΥΗΜΕΝΑΙ
ὑπὸ τοῦ **ΚΡΑΤΟΥΣ** καὶ ἀπληλαγμέναὶ τελῶν Χαρτοσήμου
καὶ ἐνεργοῦνται εἰς:

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀθήναις Ὀδὸς Πανεπιστημίου ἀριθ. 31

ΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Θεσσαλονίκῃ, Ἰωαννίνοις,
Λαρίσῃ, Μυτιλήνῃ, Χανίοις, Ἡρακλείῳ, Ρεθύμνῃ, Ἀγ.
Νικολάῳ, Βάμῳ, Σέρραϊς, Δράμῃ, Ξάνθῃ, Καρδίτῃ, Ἀ-
ργινίῳ καὶ Ξυλοκάστρῳ.

ΤΑΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ: Εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχιακὰς πόλεις
ὅπου ὑπάρχουν ὑποκαταστήματα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς
τὰ ὅποια καὶ τὴν ἀντιπροσωπεύουν.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΠΝΟΥ

ΑΔΕΛΦΩΝ Ν. ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ

ἜΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1890 - ΕΔΡΑ ΒΟΛΟΣ

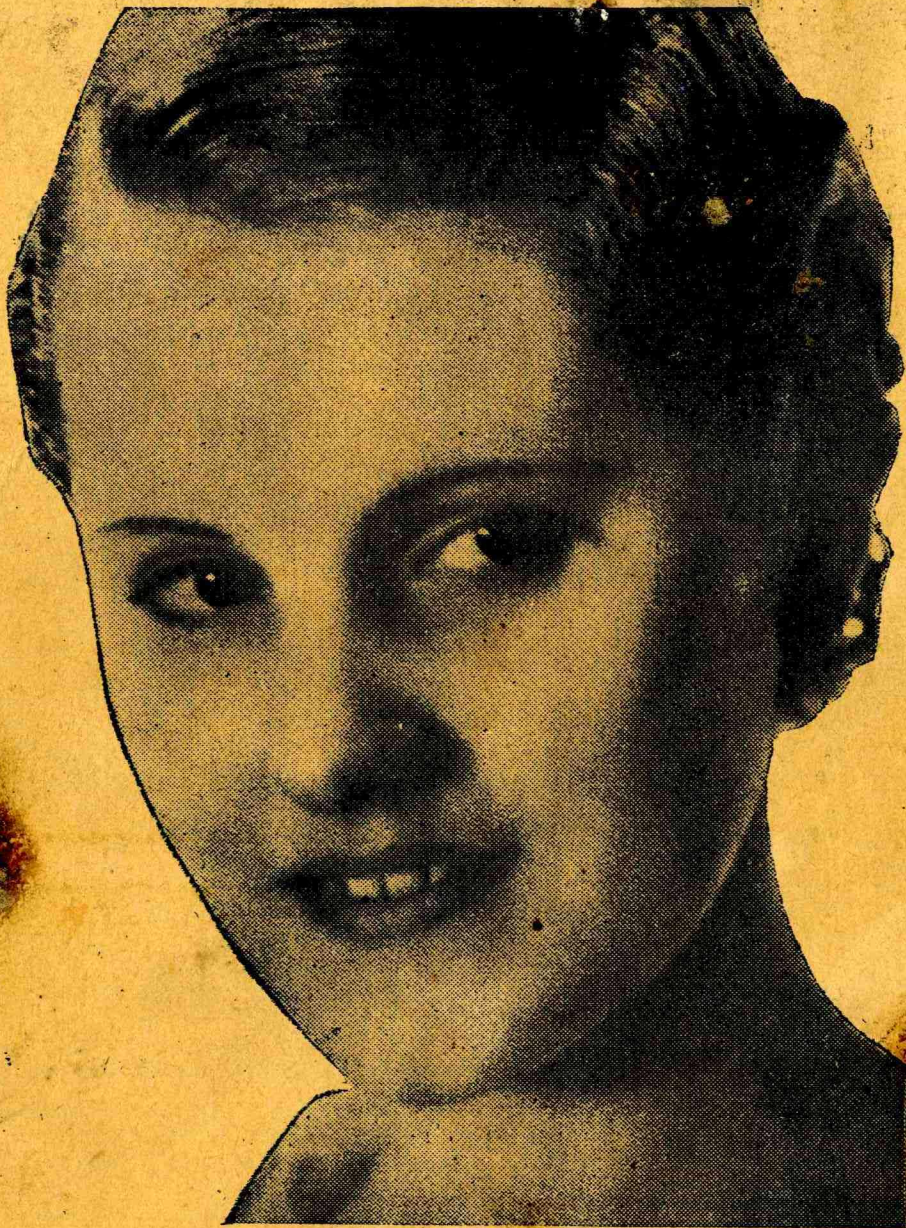
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ 1.000.000

ΧΙΛΙΟΓΡΑΜΜΑ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ

ΝΑ Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΜΟΥ !!!

ΜΕ ΤΗΝ ΚΡΕΜΑ ΑΦΡΟΛΙΝΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΥΔΡΑ ΙΛΟΝΚΑ